

140
1985

ISSN 0182-5970

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆ

12
1985

სამთავისელი ლალი ჩაჩაიჭიშვილი ღებუი 100-150 კილოგრამ სურამს აკრავს.

ჩვენი ბაჩუკა, ზნითითი შეაჩეთაჯ- საშოჯლო

თეფორ მამბარელი
ავტორის ფოტოგე

დღეს სამთავისის კოლმეურნეობას, ეწვეოდა ხოლმე. შრომისმოყვარე გოგო-ბიჭები ჯერ მებნლეებს დაეხმარნენ ლოყაითელი ვაშლის კრეფაში, მერე ვენახებში გადაინაცვლეს და ახლა იქ გააჩაღეს ნაყოფიერი შრომა.

სეკატორით, სამყნობი დანით თუ მაკრატლით შეიარაღებული მოსწულეები ხალისით კრეფდნენ ქარვისფერ მტეგნებს. ზედიზედ იცვებოდა ვეღროები და კალათები. მარჯ მიაღებ, ნინო ყაჭიოთი, მათა ყაზარაშვილი, ირმა ჩიტიშვილი და სხვები მუხჩაუხრელად მუშობდნენ თავიანთი შეფის ზურგებში.

კოლმეურნეობის თავმჯდომარე არჩილ კუდუხოვი დროდადრო ვაზის ძირებთან მოფხვფხუე წითელყვლე-სახეფიანებისაყენ გააპარებდა ხოლმე შვერას, კმაყოფილებით ეღიმებოდა და თან თავისთვის ფეჭრობდა, — ჰო, დანაპირებს უთუოდ შეგისრულებთო.

სატვირთო მანქანის ძარაზე წამოსკუბებულ ზვიად მაჭარაშვილს გაზეთიქული სახის შეწმენდის დრო აღარ რჩებოდა — მეშვიდეკლასელები მაკა ნინოშვილი, ლალი ჩაჩაიჭი, ზვიად სეთურიძე, მიაა ლომაძე და სხვები ზედიზედ აწვდიდნენ ნტეგნებით პირთამდე საყე ვეღროებს! — ჩქარა დაცალე, რთველი გახურდლო!

რაზეულის საბჭოს თავმჯდომარე

ნინო გეგაძე ისევე ღებუი მომუშაე თინატოლებს უფრო აქეზებდა: ხომ იცით, ჩვენი შეფი რას შეგებრდა—, თქვენი ანსამბლს ქართულ ხალხურ საყრავებს შევეძენით, თუ კარგად იმუშაევეთო... შრომისმოყვარე გოგო-ბიჭებიც ძალღონეს არ იმურებდნენ. თითოეულ მათგანი დღეში ას, ასორმოცდაათ კილოგრამს კრეფდა და საბოლოოდ კოლმეურნეობის მარანში იცი ტონა ყურტენი შევიდა.

რთველი რომ დამთავრდა და მოსავლიც საიმედოდ დაბინავეს, კოლმეურნეობის გამგეობამ დანაპირები შეასრულა — კასის მე-3 საშუალო სკოლის ქართული ხალხური სიმღერების ანსამბლის ხელმძღვანელს. სალამურზე დაკვრის ისტატუს სერგი ნინოშვილს ანსამბლის წეერებსისათვის ხალხური საყრავების კომპლექტი გადასცა, ხოლო თითო სკოლა ტელევიზორით დაასაჩქარა. არც მოსწულეებს შეურტყვენიათ თავი. შრომით სემესტრში თითოეული მათგანის მერე გამომუშაევებული (ოც-ოც მანეთამდე) თანხა მშვიდობის ფონდში გადაიჩტეს.

მაგრამ მარტო ამით როდი ამოიწურა კასის მე-3 საშუალო სკოლის პიონერთა შრომითი საქმიანობა. არ-

„არ არსებობს მცირე საქმე, თუ ის ხალხისა და სამშობლოსათვის სასარგებლოა! — ვ. ი. ლენინის სახელობის საყეშორთ პიონერთა ორგანიზაციის ცენტრალური საბჭოს მიმართვის ეს სიტყვები დინახუ სწორად გაიგეს კასის რაიონის პიონერებმა. და რომ ეს მართლაც ასეა, მათი ასახელო საქმეებით დასტურდება. ცნობილია: ქართლში ხეხილი და ყურტენი შედარებით გვიან მწიფდება და ამის გამო რთველიც მოგვიანებით იწყება ხოლმე. ასე იყო წელსაც. მართალია, წლევიანდელი ზაფხულის კირეულებამ, ხშირბმ სეტყვიანობამ მნიშვნელოვან დააზარალა ზერები, ხეხილი და ბოსტნენები, მაგრამ მოსავალი მიინც კარგი მოვიდა. კარგ მოსავალს დროული დაბინაეევაეც უნდა. ჰოდა, რაიონის პიონერ-მოსწულეებმა, როგორც ყოველთვის, ახლაც თქვეს თავიანთი სიტყვა: ისინი ვაყატურად ამოუღვენენ მზარში მებნლეებსა და მეევენახეებს.

კასის მე-3 საშუალო სკოლის თინა იოსებოძის სახელობის პიონერული რაზემეული ყოველ ცისმარე

დაღებების პერიოდში მათ 200 გრამი მურდანა 444.9 კილოგრამი აბრეშუმის პარკი მიიღეს და გამოუმუშავებელი თანხა — 5000 მანეთი — მშვილობის ფონდში გადარიცხეს. მთლიანად კი კასპის რაიონის პიონერ-მოსწავლეებმა 4956 გრამი მურისაგან 8313.2 კილოგრამი აბრეშუმის პარკი მიიღეს და აქედან მიღებული 78 683 მანეთი და 53 კაბიკი მთლიანად გადაურიცხეს მშვილობის ფონდს.

2 ოქტომბერს, როცა ჩვენი ქვეყნის ნორჩი ლენინელები საცავშირო ათინერულ ხაზზე დადგნენ, სხებთან ერთად კასპელი პიონერებიც გაეცნენ ე. ი. ლენინის სახელობის საცავშირო პიონერთა ორგანიზაციის ცენტრალური საბჭოს მიმართვას. ჩვენი ქვეყნის ნორჩი ლენინელები-საღმი, და საცავშირო მარშის ახალ ეტაპის დღეობა — „როგოლუცური გვაქვს ნაბიჯები!“ — კიდევ უფრო აღადგროვანა და მტკიცედ დარჩაბა ისინი. მესამე სტუდენტებმა პირობა დადეს, რომ მიმდინარე სასწავლო წელს უფრო უკეთ ისწავლიან, არ შეარცხვენენ თინა იოსებიძის სახელო, სამშობლოს ჩაბარებენ 500 კილოგრამ მაკულატურას, 2.5 ტონა ჯართს და შრომით სემესტრში კიდევ უფრო მეტი თავდადებით იმუშავენ.

თუ კასპელი პიონერები სამთავისის კოლმეურნეობას შრომით სემესტრში ამოუდგნენ მხარში, სამთავისებმა პიონერ-მოსწავლეებმა თავიანთი მინი-კოლმეურნეობა ჩამოაყალიბეს, თავმჯდომარედ მეცხრეკლასელი გიორგი ბიგანიშვილი აირჩიეს და კლასების მიხედვით ცალკეული ბრიგადები შექმნეს. მეთაურ კლასს, ანუ პირველ ბრიგადას ხელმძღვანელობს თამაზ თხილაუა, მეც-

ხრე კლასს — მეორე ბრიგადას — ბიძინა ილიურიძე, მერვე კლასს — მესამე ბრიგადას — ილია თამაზაშვილი და ასე შემდეგ. მეთექვსმეტე კლასის გამხრეტაშვილი კომკავშირის კომიტეტის მდივანია და, მისდასახელოდ უნდა ითქვას, საქმეს კარგად უძღვება. მინი-კოლმეურნეობას ჰყავს თავისი ბუხბალტერი, მონანგარიშები, აგრონომი, ერთი სიტყვით, აქ ყველაფერი ისეა, როგორც უფროსებთან.

კოლმეურნეობის მთავარი აგრონომი გელა მკვლიძე მხარში უდგას მინი-კოლმეურნეობის წევრებს. მზრუნველობასა და ყურადღებას არ აკლებს ნორჩ მევენახეებსა და მებადეებს. მინი-კოლმეურნეობის ერთი ჰექტარი ვენახი და ხუთი ჰექტარი ხეხილის ბაღები საიმედო ხელშია. ბავშვებმა გადაწყვიტეს, მეობსტენობაშიც სცადონ ძალა.

ნორჩმა მევენახეებმა ნდობა გაამართლეს: ვახის გასვლა, სასუქის შეტანა, გათხვნა, მწვანე ოპერაციები, შეწამვლა და, საერთოდ, ყველაფერი ის, რაც ვახს სჭირდება, თავის დროზე, აგროწესებისა და ვაღების დაკეთი ჩატარდა. ამან ნაყოფიც გამოიღო: ნორჩმა მევენახეებმა მიიღეს ვეგმური ხუთი ტონა ყურძენი. მეტაცე მოიწვედნენ, სეტყვას რომ არ დაეზიანებინა ვენახი...

მევენახეებს არც მებადეები ჩამორჩნენ. ხუთ ჰექტარ ხეხილის ბაღებშიც თავის დროზე გაეცნო ყველაფერი: ძირების შემობარვა, სასუქის შეტანა, შტამბების კირით შეეთრება, შეწამვლა... მოკლედ, მინი-კოლმეურნეობის წევრებმა ყველა ოპერაცია ხარისხიანად ჩატარეს და მისსავალიც კარგი მიიღეს — ორი მეოცი ტონა ვაშლი ჩააბარეს სახელმწიფოს.

თავიანთ საქმეს რომ მორჩნენ მინი-კოლმეურნეობის წევრები უფროსებს დაეხმარნენ რთველში. სამთავისელი პიონერ-მოსწავლეები ლევან და ნუკრი გამხრეტაშვილები, ნონა ქასოშვილი და დარეჯან ბალხამიშვილი ერთმანეთს ეჯობებოდნენ კალათების ავსებაში. მომდევნო მწკრივში ილია თამაზაშვილი და შხისა-დარ ცხვეთაძე, ქეთევან ფილიევი და ნალია ბიგანოვა ქარვისფერ მტვერებს ფრთხილად ალაგებდნენ ვედროებში. კოლმეურნეობის პარტორგანიზაციის მდივანი უშანგი ქასოშვილი მარჯვენას უქებდა გამრჩე გოგო-ბიჭებს, რომლებიც თითქმის ყოველდღიურად ას-ასრომოდნათ კილოგრამ ყურძენს კრეფდნენ.

სანამ საბჭოთაო მანანა ფოკი-ფოლა, აზარაფილი უზამენი უმთავში გროვებოდეს.

მანანის ძარა სწავალ იმსაგონა 4არვისუფრი მამწვანით.

საქ. სსრ კ. მარტისი
სახ. სახ. რესპუბ.
ბიბლიოთეკა

17.97

მინლია არაბული

მხატვარი
რევაზ ცუცუერიძე

გ რ თ ხ რ ო ბ ა

ბიბას აჯაპთ. დაჯაპთიანი

როცა ძალიან დავსულწუხდები და კაცის ნახვა მომენტრება, ვანოთ დურასთან მივდივარ ქაჩის ჭალაში. ის იქ საგზაო მშენებლობის ამონალის საწყობის ყარაულბოს. კარგი კაცია ვანოთ დურა. ბევრ ტყულ-მარ-თალს მომიყვება, მთურსა და ბარულს ჩამომითვლის, აი, ისეთსა და ისე, ჩემნაირ კაცს რომ სჭირდება სიმარტოვეში, და სანდანან თავისი ტყული თვითონაც ეყურება. დურა თუ საყარაულოში არ არის, შემცვლელები ჰყავს, სახლში ვაკითხავ. ჩემი გამოჩენა მთელ მის ოჯახს სულს უქცევს. ჩვენი ბარში გადასახლების დროს დურათ უმცროსა უნდა მოვლენოდა ქვეყანას და ძალა ვეღარ დაატანეს გადასახლებაზე. ასე რომ, დურა კერა-აუნგრეველია ჩვეს თემ-წყალზე. ერთი სოფლელები ვართ, მაგრამ ახლა სხვადასხვა ადგილას ვცხოვრობთ, ის — მაღლა და გაღმა, გველეშთი, მე — დაბლა და გამოღმა, სახილემი.

ქარიანი რომ დაუჩინა თოვლმა, ძალიან დავსულწუხდი და საწისქვილო გზას აფევეი ჩემი მამაბაბული სოფლისაკენ, სადაც დურა ცხოვრობს. წინაპართა ფეა-შელეულ გორგურიანებს მივა-დექი გველეთში,

მივადექი ჩემს ნაკენარ ადგილს, მაგრამ სახლების ნაცვლად ნასახლარები შემომგებუნენ, ძმა-შინშების ნაცვლად — სირუმე და ატრეცილი მიდამო. ერთ დროს საღსმრავალ ამ სოფელში კვამლი მხოლოდ ვანოთ დურას ბუსრიდან ამოდიოდა. ჩემმა მისვლამ იმ ლუსუმ თოვლში ძალიან გაახარა დურა. მოვესიყვარულეთ ერთმანეთს, დავტკბით, დავნაყრდით ერთმანეთის ნახვით ერთურობს დანატრებული შინშები. ამასობაში მისი დიაციც შემოვიდა, მათი ყმაწვილებიც შემოთითოვდნენ და კერაში ცეცხლი ავიჭიგადა. მზექალამ სახელდახელო ტაბლა გადმოიგვიდგა, — უური, ყველი და ერბო მოვიტანა, წინწანაქრიანი ხელადაც შემოვდა ტაბლაზე და თვითონ ჯერისათვის მზადებას შეუდგა.

დურამ წინწანაქარი ყანწში დაასხა და ტკივილნარევი სმით თქვა:

— ეს ყანწი და ხელადა აკათ სულხანაურს შაუნდნას! — თვალები დაიმწუხა და ქერის ერთნახადი სულუფრად გადაიწურა.

სულხანაური ჩვენი ახლობელი სოფლის მკვიდრია. ჩვენი სოფლის გასწვრივ, გაღმა მთაზეა შეფენილი მისი მოწმარო. ეს სოფლები ისე ახლოა, რომ სმამალდი საუბარი გაღმა-გამოღმა იმისი და გახედულ-გამოხედულ ყველაფერი კარგადაცა ჩანს. იმ სოფლის თავში გორაზეა წამომჯდარი უძმამინშო, უახლობელი სულხანაურის ქოხი. ეს ვეება კაცი ბანზე რომ გამოვა, ჩვენი სოფლიდან კარგადა ჩანს და იმისი სიმღერაც კარგად იმისი; თუმცა საზარელ დრიალს უფრო წაავებს, ვიდრე სიმღერას. სულხანაური კი მხოლოდ მამინ მღერის, როცა წუთისოფელი უჭირებს საქმეს; ძალიან რომ რაღაცა უჭიკებს გულზე, მამინ დრიალებს: — გულო, არ გასტყდი, ოხერო, ყოფილხარ ქვაზე მავარიო...

სულხანაური პირველი მსოფლიო ომის მონაწილეა.

დასახრული. თბ. „კიორი“ № 10, 11.

საქართველოს აკადემიის და
3.1.1. ლენინის სახელობის
კომუნალური რეკონსტრუქციის
აქტივობების სამსახურის
უფროსის
საპატიო ნიშნის მქონე

კიორი

12 დეკემბერი 1985

იქიდან რომ დაბრუნდა, თავის მოვარძვლეთაგან აღარაინ დახვედრია ცოცხალი. დრო-ვამს ყველა მათგანისათვის, დროულად თუ არადროულად, მოუსავლეთს წასვლა მოუსჯია და მათ ნამყოფ-ნასახლარებზე შემზავებ სიოშუმს დახსადგურებინა. სულხანაურმა თავის სავარტომოს კუთვნილ ერთ კულაგამონგრეულ, მხარმოტეხილი ფრინველით გვერდზე აყირავებულ ქიოსსა მოუსწრო, რომელიც ანგრე-დანგრეა, შეაკეთ-შემოაკეთა, სა-საკვამი გაუკეთა, კერაზე ცეცხლი გააღვია და მარტოკაცის ცხოვრებას შეუდგა.

ამის ქორე კარგა ხანი იცოცხლა სულხანაურმა, მაგრამ მის მიწში არავის შეეხდა; არავის იცოდა, კერა საით იყო, ცეცხლი როგორ იწებებოდა. საკვირველი ის იყო, რომ, თუ ვინმეს თავისი სამყოფლის ახლომანლო დაგვეუბლო, უზარმაზარი კლიტის ჩარჩაზდა კარს, შესასვლელთან ჩამოვდებოდა გულხელდაკრფილი და ცისპირტბინად მიწუსხრამდე ასე იქნებოდა, თუკი მისი ქიოსის ახლომანლო ადამიანის გამოჩენის გუმინს არ გათვლიდა. ყველა, ვისაც ეკითხებოდა და არ ეკითხებოდა, დაბეჯითებით ამტკიცებდა, რომ სულხანაურმა მოიღან ოქრო-ვერცხლის ნივთები, ფული და სამკაულები ჩამოიტანაო და ადამიანთა მიმართ უნდობლობაც ამ ქონების დაკარგვის შიშით არის გამოწვეულიო.

არ ვიცი, სულხანაურმა რა ჩამოიტანა პირველი მსოფლიო ომიდან იმ ჭრილობების გარდა, რომლებიც კარგად ეტყობოდა სახეზედა და მკვლავზედაც, მაგრამ ის კი ვიცი, რომ ამ ბედისგან მოძულებულ კაცს, რაც უნდა სმიდირე ჰქონოდა, მის ქიოს ავი გულთა და მიწვედ ხელით არავინ გაეკარებოდა. ავი ხელ-ნით თვავდაც არაინ შეეწუხებია ცხოვრებას.

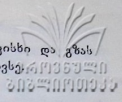
სამადლოდ არაფერს იბოვოდა, მაგრამ თუ ვინმე წყალობას გაიღებდა და საგზალს გაატანდა, უარს ამ იტყოდა. სიხარულისა და მადლობის ნიშნად ერთს გრძლად ჩაიხიხითობებდა და მოწყალების მქმნელს უმაღვე გამოზრდებოდა. გარჯის მოყვარული არ იყო, მაგრამ სარჩო რომ შემოეღებოდა, ხელა გაუყვებოდა თავის ჭირ-ვარამდაბედეულ ვიწრო ბილიც. ჩამოიკარდიკარებოდა სოფიდან სოფლად, — ვის ყოვსე აუშენებდა, კარგა ხელისა იყო; ვის ტრავარტარს გაუმართავ; და, ესეც ეხერხებოდა; ვის სამწყესურში შესწევდა ხელს, ზოგჯერ არც ამაზე იტყოდა უკან. მუშაობისას არ აქებრდებოდა, ერთ დღეში გასაკეთებელს სამ დღეში ძლივს მოახმდა თავს, მაგრამ, რასაც ხელს მოჰკიდებდა, კაცის სული და გული ემჩნეოდა. გასამარჯლოდ მხოლოდ სარჩოს მიითხოვდა; სავანგებოდ წაღებულ გუდა-ტომარას გააპირთავებდა და ისეც თავის ქიოს დაღურუნდებოდა გასარბეული; გაბედნიერებული; ასეთი გამომეტყველება ჰქონდა, თორემ არავინ იცოდა მის გულში რა დუღდა, რა წუხილითა და სევდით იტყოდებოდა მისი წილი წუთისსოფელი. ვინ უყვარდა, ვინ ეჯავრებოდა ამ უწილანაწილოს, არც ეს ვინმემ იცოდა, არც ამას ვინმე კითხულობდა, რადგან სულხანაურის სიყვარულია და სიძლიერიც ყველაბთვის ერთნაირად

ფასობდა, მაგრამ, როგორც კი ჩვენი სოფელი ვინმე შემოხვედებოდა, ქალი თუ კაცი, სულ ერთი იყო, ჩემსა და გაგას საღანძღვს ჩამოუგებდა, — უსაქმ-უსაგლო ნივთიო, უწერინებო, მამცდრებო, თემ-სოფელიო, მამცდრებო-ამამზარებო, — მეც და სხვა ამდაგვარი სიტყვები ჰქონდა მომარჯვეული სულხანაურს ჩვეს შესამკობდა. არც ტყულობა, ბეჩოვია. მე და გაგა სწორები ვიყავით და, ერთთვის ამწავებულებო, ხან მთას ეკრემოდით, ხანაც ბარს; ცასქვეთად ბევრჯერ გავგითე-ეია, ბევრ სიფათსაც გადაყვრივართ, ჩვენი გულისთვის ჩვეს მშობლეს გვიწერ უსიამოვნებაც შეხვედრათო, მაგრამ ჩვენ არა გვიწოდებია რა, არც რამეს შევეწუხებო-ბივართ, არც რამეს შევეშინებოვართ და მაინც ჩვენსას ვაკეთებდით, გვიჯავრდებოდნენ თუ არ გვიჯავრდებოდნენ. ოღონდ სულხანაურს ქვრა მოგუხერხებო. ვერა და ვერ შევადლოით მის ქიოსში. მიყენეს ბიჭებს რამდენ-ჯერ გადავივლიდა მისთვის მთელი დღის საგზალი და თვითონ მშივრებს დაგვიადამებია ზაფხულის გრძელი დღე; მაგრამ სულ ამაოდ. ინტერესმა ბოლოს იქამდე იძალა, რომ ერთ დღეს, როცა სულხანაური სახლში აღარ გვეგულებოდა, მე და გაგამ ბანის ამოხრა და ქიოსში იქიდან ჩასვლა განვიზრახეთ. კიდევ დავკარიბ ბარ-წერაქვი მისი ქიოსის ბანს და ის იყო, საწადელიც უნდა ავევსებოდინა, რომ კინამდე სულხანაურის ხელის წერისანი გავხდით. რაღაც ბედზე შევასწარი თვალი შამბებში კატასავით ჩაშალულ, ხანჯალმომარჯვეულ სულხანაურს, რომელიც ნელა და ფრთხილად გვეპარებოდა. გაგა, თავს უშველი-შეთქი! — შევძასე და წინ ჩვენსა და უკან სულხანაური, ავსძალდით შეშინარაინ სვე-ურებებს. სიმარდემ გვიხსნა, თორემ თავებს დაგვაყრევინებდა ნაოზარი, კონტუზირებული სულხანაური.

კარგა ხანს გვლია მე და გაგას დაჭრილი დაფიცვით გაბოროტებულმა და აბოზოტრებულმა სულხანაურმა, მაგრამ რას დაგვეყოფოდა ცხენ-მხედარში გაწერთილი ბიჭებს. ჩვენი ხელში ჩაგდების იმედი რომ სხლიდა, ერთ ხვეში ზირქვე დაიხმო ილაჯაყვევტილი და ეჯავრმა და უძღურებამ დაიცივით ააკივლა, საწყალი. იმის მერე მე და გაგა არც სულხანაურს გავკარიბივართ ახლოს და არც იმის ქიოს.

აი, ამ სულხანაურის შესანდობარი თქვა დღვრამ პირველივე ყანწიო.

— უგონო რა ხარა, ცოცხლისად რახლა დღვრაც! — წამოეგვიდმწყურალა დაიცო დღვრას. მან კი ხელახლა შეავსო ყანწი და საუბარ-საუბრით ჩემქვე წამოიღო ყანწიანი ხელი, — ააჰლე, გამამართვი. — მეც გამოვართვი. — ჯვარ დაგიწერას დღვრათმ! — მიიხსრა და განაგრძო: — სულხანაური ცოცხალი აღარ არის, უთბო ვივრა აღარ უმღერია. მოკვდა სულხანაური, მადლი მოუღიდა, მაშნ დაღორებს! მაგრამ ეს კი არ ას საჯავროო, საჯავრო ისაა, რო მკვდრისად მიწათ მიმყრულ კვ აღარ ას ჩვენს თემ-წყაღვტ! რას შეესწრობოს წოდოლან კადო! — ვაა-

უმალ გადავიცი ტალავარს, აარალი ავისხი და გზას დავატეხე მასპინძლების ლოცვით გუდასავსე, გრძელნი თოვდა.

თოვლი ვერ იჭერდა ფეხს.

ჭირდა სიარული.

გრძელ სადილობისას მივედი სულხანაურის სოფელში. იქაც ნასხლარები შემომეგებნენ, იქვე მივიარ-მოვიარე და მივათვალ-მოვათვალევიერე მიღამო, მაგრამ ბოლი არსიდან ამოდიოდა, — ნიშანი ზამთარში აღამიანის აქ არსებობისა. დურამ კი მითხრა, გუშინ სოფელში კვალი შევიდა, ეტყობა, ვიღაცები სასულთარეფოდ მოვიდნენ და მოგებმარებიანო. ვინ უნდა მომეხმაროს, კაცის ჭაჭანება არა ჩანს, გარშემო დათოვლილი გორგურებია და ნასხლარები.

ბევრგან გატეხილიყო კეზი.

ბევრგან ეცემოდა ჭერი კერას.

მითხრილ-მოთხრილიყო ბან-კარი...

უსბად შევკრთი, ვრუანტელმა დამიარა. ჩაეხველე, მაგრამ სიჩუბე ვერ დავარღვიე და კიდევ უფრო ძალიან შევკრთი.

რა დროს მკვდრის ძებნა ამ უკაცრიელ ადგილებში, ისიც შეე ზამთარბადათ. უსაქმ-უსაგონოსავით რას დაეწაწალებ-მეთქი, გავიფიქრე და შიში რომ არ შემპარვოდა, თოფი დავცალე ერთხელ, მეორედ, მესამედ...

დურას კვილი შემომესმა, მოყურადებული ყოფილიყო.

იმ ადგილიდან, საითკენაც ვიჩქაროდი და მცხოვრებლები მეგულეებოდნენ, რაღაც ხმაური შემომესმა და ძალიან გამიხარდა: ის იყო, უნდა შემოვბრუნებულიყავი კიდევ, რომ ვიღაცამ შემომძახა:

— არ გაინძრე, თორემ მოუსავლეთ წავალავ!

ჩემკენ მოშფერილ ლულაზე შემვივარდა თვალი, ნიშანი ვიყავი ამოღებული. გაგჩერდი.

— იარაღი გააგდე! — შემომესმა უფრო მრისხანე ძახილი. მივხვდი, რაც მოჰყვებოდა ბრძანების შესრულებლობას და თოფი ყორეს მივაყუდე; თვითონ კი უჩუმრად გაეგრძელა და მორიგ ბრძანებას დაელოდე. იქ ჭერბოს კარმა გაიჭრიალა და მივხვდი, რომ ჩემკენ ვიღაცა წამოვიდა. რამდენიმე წუთის შემდეგ შუა ხნის ქალი მომიხლოვდა; მზერაუშორებლად შემომიარა, ჩემს თოფს დაავლო ხელი და საკმაოდ უკმეხად მითხრა:

— ვინ ხარ, აქ რას დაითრმითობენ?

— ვიგა ვარ, ელგუჯაური! — მივუვუე ხევსურულად, რომ მერტი ნდობა დამემსახურებოდა.

გვარ-სახელი რომ გაივო, ქალმა შეტი ცნობისმოყვარეობა გამოიჩინა:

— თორელის შვილი ხარა?

— ჰო, თორელის შვილი ვარ!

— აქ რამ მოვიყვანა ამ შუა ზამთარში? — დაინტერესდა ქალი.

— სულხანაურის სიკვდილმა მომიფუანა! — ვუთხარი ჩემს იარაღის ამყრელს.

— ჭვე მაკვდა?

ტოშიკავა დურამ და კიდევ ერთი გმინი გააყოლა თავის ნათქვამს, რის შემდეგ შორიდან შემოვლა აღარ დასჭირვებია და პირდაპირ მითხრა:

— მართალია, ვალ კი არაა შენი, სოფელ-ბიძაშვილ არა იყვ შენი სულხანაური, მაგრამ ამაჟამად ჩვენს თემ-წყალზე შენს მეტ კაც არ ასა და ამიტომ სახელიც შენი ას აქაური და სირცხვილიც, მკვდარსაც შენ უნდა უპატრონა და ცოცხალსაც! თუ ასლა წახვალ და იმ ბეჩავს მიწას როგორმე მიაბარებ, საკარგემოს მოგიტან, ჯვარის კარზე დაგაწეებ შენს სადღეგრძელოს, მმას გავსტებ შენს ვაჟობაზე!

დურა ამ სიტყვებს ისე შეუწხებული მუხუნებოდა, ისე კულდაგულ მითხოვდა სულხანაურის ჭირისუფლობას, რომ უარი ვედარ ვუთხარი, თანაც იმ ასაკში ვიყავი, როცა სისხლი ფათრეაქებისაკენ უფრო უხმობს ჯიქელს, ვიდრე სიღინჯისა და დაკვირვებულობისაკენ, ამიტომ ვუთხარი, წავალ-მეთქი.

მე და დურამ დიდხანს ვებრტყვით გულის ბუხარი ერთმანეთთან, მშვექალას გამომცხვარ კმეკულეებსაც მადიანად შევექცით, ბოლოს კი ყმის სადღეგრძელოც დავლიეთ და ჭერბოში ავედით დასაძინებლად.

4 ცისპირტენხას გამეღვიძა.

— ალბათ მოკვდა, ერთი კვირაა, აღარ უმღერია!
— ძაღლ მიაკვდას სულში, თუ მაკვდა! — თქვა ჩემმა თანამოსაუბრემ და თან იქით ვიღაცას გასძახა:

— გამედედი, გამედედი! მამაშენის ნათლულიც მასულ ასე, რახელ ვაჟაც დამდგარ!

— რას ემართლები სულხანაურს? — ვუთხარი, ცოტა არ იყოს, ნაწყენმა.

— ძაღლ იყვა და იმას ვემართლები. ჩვენს ჭირ-ვარამზე სრუ მღეროდ. ცხვარ გაგვიწყვიტ ერთხან მგელმა, ლაშნ არ მათურეთიანი დილიდან წუხრამდე, მთელ დღეს მღეროდ.

— ჰოოო, ახლა ხო მაკრიფნ ლაშნი! — ვუთხარი ქალს და ჩემკენ მომავალ აბიკას შესახვედრად შევბრუნდი; ხიფათს გადავრჩითო, ღმერთს მადლობას ეუბნებოდა ჩემი ნათლიის შვილი.

ერთმანეთის მოკითხვის მერე ვუთხარი ჩემი მისვლის მიზეზი აბიკას და განზრახულივ გავეზიარე. კიო, გამოგვეგები, წაიდეო, — მითხრა აბიკამ და წავედით სოფლის ზემოთ სულხანაურის სახლისაკენ. ისე მოუხშირა თოვას, რომ თვალში მიტანილ თთის ვერ გაარჩევდი.

პირველად აბიკა შედგა სულხანაურის წინგარდაზე და ხმაძალდა დაიძახა:

— სულხანაურო!
— ?!..

— სულხანაურო! — შევძახე მეც, მაგრამ ვინ გამცემდა ხმას.

აბიკა ეძვრა კარს, მაგრამ ძვრა ვერ უყო.

მერე მეც ვეძვარე კარს, მაგრამ ვერც მე ვუყავი ძვრა.

— დავანებოთ თავი! — თქვა აბიკამ.

— სირცხვილს დავიდებთ! — ვუთხარი მე და წინგარდაზე საკმაოდ დადებულ ქვას დავავლე ხელი და სიკვდილისთვის ჩარაზულ კარს დავაძვარე მთელი ძალითა და ღონით. კარად ჩაყუდებული მუხის ფიცარი შუაზე გასკდა, ნახევარი ჩვენკენ გადმოვარდა, ნახევარი კი კართან მოდგმულ ტახტში სულხანაურის გაცეიხულ გვამს დაეცა.

— მორჩენია დაღონებას, — თქვა აბიკამ.

— ახსონოს ღმერთმა! — ვთქვი მე და ტყავ-საღამო გადავაშორე...

მე და აბიკამ საფლავის ადგილი მოვიძიეთ, ქარჩინიჩაბი მოვიმარჯვეთ და სულხანაურს მარადსამყოფელი გავუმზადეთ. იქარუ ქალს სულხანაურის ქონება მოეძია

და გარეთ გამოეტანა: ვერცხლიანი ქამარ-ხანჯალი, ძველებური მონეტებით მონახვერებული ხომცა, ერთი ფარდავი, ერთი სვესურული ორშიანი ტოლის შარვალი, ერთი სამხედრო ფორმის ხალათი, რომელიც ისეთი ჭკუყიანი იყო, რომ ფერი აღარ ეტყობოდა.

ის შარვალი ჩავავიეთ სულხანაურს, ის ხალათი შემოვავიეთ მის გონიან სხეულს და იმ ფარდავით წავასვენეთ მისი გამუშეული სხეული, რომელიც ჩაცმის დროს ძლივს მივტერ-მოვტებე სასხრებში.

ძველი ცნობისმოყვარეობა ამიჩუქუნდა და სულხანაურის ცოდივლი ქონის კუთხე-კუნჭული მომაჩხრეკინა, მაგრამ, შენც არ მომიკვდე, იქ საპოვნელი არა იყო რა. გამოქსიოტული ფორეების გარდა შიგნით თვალი არაფერს ვხედავოდა.

რატომ არავის უშვებდა სულხანაური თავის ქონში? მაინც ვერ ამოვხსენი.

წინგარდაზე გამოვედი ისევ. ამინდი უფრო აირია; ცამ გული აიძვრია, მთებს ღრუბლები ჩამოაფარა, სვესუვეებს ქარი შეუსია და ცოტა ხნის შემდეგ სულხანაურის კარდაღვილ ქოხშიც გულამოსკნით აბრდა, როგორც მგლოვიარე, და მისი სამარეც მინამქრა თხილვების ძირში, ჩაიმაღა ჩვენი ანაკვალ-ჩანაკალიცა და, როგორც წინა დღით იყო, იქაურობამ ისეთივე იერი მიიღო.

აუცილებლად უნდა გამოემსწრო ამინდისათვის. კიდეც დავცალე ჩემი არშავიანი.

დურას კივილი შემომქმამა, მოყურებული ყოფილიყო ისევ.

დავემშვიდობე სულხანაურის მატირალთ და ჩემს ზგას დავადექი.

თოვია.

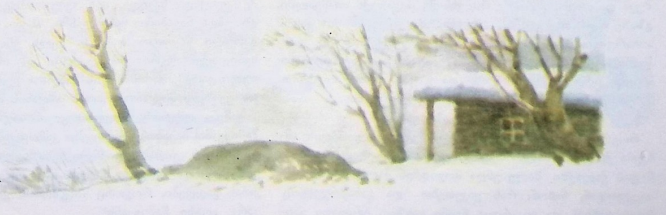
თოვილი ვერ იჭერდა ფეხს.

ჭირდა სიარული.

დაბინდებისას მივედი ვანოთ დურასთან და ყველაფერი დაწვირლებით ვუამბე. დურამ ვაფობა შემეიქო და შემპირდა, რომ ჩემს სადღევრძელოს ჯვარის კარზე იტყოდა და დააწესებდა.

გრძელ ვახშობისას დავბრუნდი ჩემს გამოყინულ სახლში დაღლილი; ყველამდე თოვლიმ ნაფუფქი.

მარტოცა ვარ და ძალიან ვსწუხდები. ყველა შემთხვევაში ვანოთ დურა მაგონდება და მასთან მივდივარ ქანის ჭალაში: ისიც მელოდება და, მისვლას რომ ვაგ-

ვიანებ, სწუსდება. მივალ მასთან და სასაუბრო არ გველევა.

ამ წუხილისა და მოწყენილობის ვამს, ქარში და თოვლში, ერთ ბურუსიან დღეს ჩემი ქალაქელი ძმობილები მომადგინენ კარზე. თვალს არ დავუჯერებ ცოტა არ იყოს, ნეუცნაურა მათი მოსვლა იმ ქარბუქიან ამინდში, გა-ნიკვირდა კიდევ ბიჭების სიმაძაქე, — ასეთ დროს სი-არული საშიშია, შეიძლება ზევაემა ისე მიგჩუქქოს, რომ ველდარავინ გიპოვოს და ბოლოს ველის ნადირთა ლუქმა გახდეს. გურამი და ვაჟა მაღაროსკარიდან ფეხით მოსულანი! კაი ვაგობაა, ღმერთმანი! მაგრამ გასაკვირი არაფერია! გურამი თუ მოვა, ასეთ ამინდში უნდა მოვიდეს; ის მოუსვენარი და ფათერაკების მაძებრარი ბიჭია. მისაღებ გამოცდებზე მასთან ვიყავი სახლში. იცოდა, რომ მამისეულ სახლში ვიზამთბებდი, ამიტომაც გამოუწვევია ჩემყენ შუა ზამთარში.

ძალიან გამიხარდა ჩემი ქალაქელი ძმობილების მოსვლა.

კარგა ხანი დარჩნენ ჩემთან. დღისით მთაზე დავდივართ, დარია თუ ავდარია, ჩვენი ჭაულით — სანადიროდ, მაგრამ ისეთი ხმაურით ავივლით მთის ფერდობებს, რომ ნადირს იქ ახლომანლო რა გაეჩერებს, საღამოთი ვბრუნდებით ჩემს სახლში, ქაზდარში გუდანურს ვაგვილით, წამოვწყებით და რიგრიგობით ვკითხულობთ „დავით აღმაშენებელს“. ერთად გვეძინება და ერთად გვეღვიძებდა.

ერთო მაქვს და ყველი. საფართხელების გამოცნობას კი გურამი არ გვანებებს მე და ვაჟას. იოლად გავდივართ.

მოსწყინდა ამინდს ჭირვეულობა. აიკარიანა. მზემ დაჰკრა თოვლს და ჩამოიწმინდა ფერდობები, გავიდ-გამოვიდა გზები და ჩემი ქალაქელი ძმობილებიც გამო-მეშვიდობნენ. გურამმა წასვლის წინ საბოლოოდ და-მარია, როგორ მემეცადინა, როგორ მოვზნადებულ-იყავი მისაღებ გამოცდებისათვის და როდის ჩავსულიყავი თბილისში.

გურამი და ვაჟა რომ წავიდნენ, უფრო მომეწყინა. ზამთარს ყავლი გაუვიდა, ვაზაფუხლი ნელ-ნელა შემოი-პარა მთების სიღრმეში, სიცოცხლე განძა. მომენტარა ხალხთან ყოფნა. სხვადასხვა თემ-წყლიდან შევავროვე ბიჭები — სუმბატათ გიორგი, საღირათ აბიკა, ქალიკათი გიგია, ბუხალათ დავითი, ბაბუათ ბათირა, სთისიათ მა-მუკა და გზის ოსტატს, ძია ვასოს, მივაღდექი ორწყალში, გზაზე მუშაობა გვინდა და ვაგმუშავე-მეთქი. ძია ვასომ სინაბულით მიგვიღო, დამწმინა ბრიგადირად და ორ-წყლიდან ბარისასომდე გზა ჩავგაბარა. ადიდებული არავეი არღვევს ჯებირებსა და გაცხებს. ერთი სიტყვით, სამუშაო ბლომად არის და ჩვენცა ვმუშაობთ.

უკვე მეორე თვე გადის, გზაზე ვართ.

როგორც ძია ვასო გვეუბნება, ჩვენმა სიყოჩაღის ამა-ბაჟმა ქალაქის სამმართველომდე ჩააღწია. კარგი ამაბვი ჩადის ქალაქში. მალე უნდა მოვიდნენ ქალაქის სამმარ-თველოდან, ნახონ, რას ვაკეთებთ და გასაბრუნელოც მოგვტანონ. და აი, როცა ჩვენი საგზაო ბრიგადა გავ-

სარბული აშენებს ჯებირს, რომ არაგვმა ვერ წაღვეკოს ჭალისპირა გზა, ამოვიდნენ სამმართველოდან, მათავალ-მთათვალღირეს ჩვენი ნამუშევარი, გამოგველაპარაკენ, გამოგვესაუბრნენ.

ხელფასები დავვირიგეს, მე პრივილეგიისაც გამო-მიჩერეს და პირველი ჩემი ნამუშევარი ავიღე.

— შეილო, რომ მუშაობ, კარგია, მაგრამ სწავლას ეცადე, ვერე არ დარჩე, — მითხრა გამომშვიდობებისას სტუმართაგან უფროსმა.

მალე დავანებე თავი გზაზე მუშაობას, ისევ წიგნებს ჩავუჯექი და მისაღები გამოცდებისთვის მზადების ბო-ლო საფეხურს შევერტე გურამის მიერ შედგენილი გეგ-მის მიხედვით. ამასობაში მამაჩემი ამოსახლდა ბარი-დან. ის ხელახლა ისაბურდებს მამა-პაპათა ნასახლარზე, მე კი უნდა წავიდე, მისაღები გამოცდები ახლოვდება და უნდა ჩავაბარო უმაღლესში, ასეთი ფიცი მაქვს და-დებული საკუთარ თავთან. წელს უსათუოდ ჩავირიცხ-ნები, ყველაფერი კარგად ვიცი და იმითმ. გამზადე-ბული ვარ, ყოყლიმოყლის მანქანას ველოდები. ვნახოთ, რა ფეხზე წამოყვანს ფოსტის მანქანის შოფერი.

ამაშენ ღმერთმა ყოყლიმოყლის ოჯახი, კარგ ფეხზე წამოყვანა! ჩავაბარე მისაღები გამოცდები და სტუდენტე გახსენ. ამ კვირასაც ვიქნები ჩემს სოფელში, ცოტას და-ვისვენებ, და მერე კი წავალ, ისევ ყოყლიმოყლის მან-ქანას ვაგვევები, როგორც წინგზობას, ვიცი, რომ ახლაც კარგ ფეხზე წამოყვანა!

ს ი მ ლ რ ა ა ლ ა მ ი ს ზ ე

ალამისი — ალაზი ხალხის წიალიდან ამოსული სიტყვაა. იგი ჩვენებურად სასწაულოშემდეგ ავგაროვის მნიშვნელობით იხმარება. მასში გაერთიანებულია პათონების, მეგობრობის, სიმართლისა და კაცურკაცობის ცნებები.

ალამისი სიმღერაა და ძმებს შორის მარად ისმის, მეგობრობის ფიქვერცხლია და სიმტკიცე ბალახარისი.

ალამისი სულისდგმაა, გულისთქმაა ალამისი, ვინც ალამისს ინარჩუნებს, ეს სიმღერაც — ალაღ მისი.

ალამისზე როცა ფიქრობ, სიმხნეს გმატებს ძალა მისი, რადგან ძმა თუ ძმას არ იძიობს, ისე არ ჭრის ალამისი.

ალამისი სობრძნე არის და ღირსება მარადისი, ალამისით წინ მიმავალს შიში არ აქვს არავისი.

ალამისი სარკე არის, სულის სარკე არამისი, აფხაზური ზნის და ქცევის საფერი და საკადრისი.

მან წარსული გამიცოცხლა, რასაც უკვე ფარავს ნისლი; ვინც ალამისს აალმასებს, ჩემი სიტყვაც — ალაღ მისი.

ძველ გმირებზე როცა ვფიქრობ, ჩემიც მესმის ძმათა სისხლის, მათი ღზინი, მათი ჭირი და სურვილი მათთან მისვლის

ზოგჯერ ცხრა ზღვას მომატარებს, ზოგჯერ ცხრა მთას გადამისვრის... და თუ სადმე წაებორძიკდი, ლექსი ვერ ვთქვი საკადრისი,

მადლი მისხნის და მირონი, ერეკული შუკი მისხნის ალამისის. *ნიკოლოზი*

ძველი ნახლეჯი

სავაზაფხულო გრგვინვის წყალობით თუ განვითქული ცხენის ჭივინზე აღსდგნენ თბილისის ძველი სახლები, თითქოს ერთბაშად გამოიღვიძეს...

ჯერ გაიოცეს სიწყნარე დიდი, რაც მეგზურივით ახლდა დაფონს, მერე მეტეტხან თვალი რომ ჰკიდეს მეფე გორგასალს, ჰკადრეს მდაბიოდ:

— სულ გამოცვლილა, ვეზადეთ, ქვეყანა, და მზეც ყველაფერს ადგას გვირგვინად; შენ კი, მეღელ-კაცო, რა დაგეშარათა, მახვილი კიდევ არ ჩაგვიკა?!

მშვიდობით, მამა-პაპათა ჯაფაშეღეულო კლდე-ღრუბო!

მშვიდობით, ჩემი აკვნის ალაგო, სადაც წყაროთა ჩხრილ-ჩაჩხურში და ფრთოსანთა საკვირველ შვილ-ნივილში ბევრჯერ ტბებლად ჩამძიხებთა სამწყესურში ნამყოფს!

მშვიდობით, შავი კალმასით უბეებაესილო დათვი-სურაგ!

მშვიდობით, ჩემო სწორფერო და ტოლ-სწორებო!

მშვიდობით, წინაპართა სასოებით ნალოცო ადგილის დედავ!

მე არც ცხენ-მხედარში ვინმე წამალავს და არც მთიბეღლ-მამკალში ვინმე მაწვეს, სუთი წლით მაინც მივდივარ და იმიტომ.

ხალხი აქ ისევ მომრავლდება, მაგრამ მე არავინ მას-სენებს, ჯვარის კარზე არავინ იტყვის ჩემს სადღეგრძელოს, როგორც ვანთ დურა შპირდებოდა; იმიტომ არავინ იტყვის, რომ არავის ეცოდინება ორ ზამთარ-ზაფხულს ჩემი აქ ყოფნის ამბავი, ორ ზამთარ-ზაფხულს რომ ვახშიანებდი ჩვენს უკაცრიელ ხეობას, ჩვენს თემ-წყალს, ყველაფრის წესრიგს რომ ვაყენებდი ჩვენს ხეობაზე, სადაც ჩემსობას არც ხელმრუდობა მომხდარა, არც ვინმეს მოძმისთვის უღალატია და არც უპატიური საქციელი გაგონილა!

ორ ზამთარ-ზაფხულს უკაც-უპატრონობა არ ვაგრძ-

ნობინე არც ცოცხალსა და არც მკვდარს.

მშვიდობით, ჩემი მუხლის საცდელი აღმართ-დაღმართებო! თქვენს უბე-კალთაში დავიბადე და მეამაყება, რომ თვრამეტი წლის განმავლობაში თქვენს რჩინის კანონებსა და ადათ-წესებზე ვიზრდებოდი და მოვასწარი თქვენთან კაცად ჩამოყალიბება! ვიცი, ძნელი როა კაი ყმის სახელის დამკვიდრება, და უფრო ძნელი როა დამკვიდრებულის მოვლა-პატრონობა!

ენახოთ, როგორ იქნება! მშვიდობით!

საქართველოს
საზოგადოებრივი
მედიის
სახელმწიფო
სამსახური

ქვეყნის
საზოგადოებრივი
მედიის
სახელმწიფო
სამსახური

ციკლოში გავატარე 5 დღე და ათობით უპატრონო ბავშვს ვესაუბრე. მათ უმეტესობა პროსტიტუციით, წერილობითი ქურდობით ანდა ნარკოტიკებით ვაჭრობით ცხოვრობს. მათ უკირთ სამუშაოს შოვნა, რადგან არაქვთ მუდმივი მისამართი, ტელეფონი, საბუთები, ოფიციალურად ისინი, უბრალოდ, არ არსებობენ. ყურანალისტ მოჰყავს 16 წლის ღვინის ნაამბობი, რომლის მამაც 1980 წელს დაითხოვეს მეტალურგიული ქარხნიდან. „...ჩვენ კინაღამ დავიხოვეთ შიმშილით, — ამბობდა ის ხმის კანკალთ, — ვერ ვშოულობდით საქმელს, არ გვქონდა სინათლე. ვკამდით მხოლოდ იმას, რასაც ნავის

ვედროებსა და ყუთებში მოვიტყობდით“.

უპატრონო ბავშვთა უცნაურესი ერთგულე სისტემის დევესტრუქციული დირექტორი ჯონ ბიუსი აღნიშნავს, რომ ყოველწლიურად აშშ-ში იკარგება დაახლოებით 3 ათასი მოზარდი. „ზოგ მათგანს კლავენ, — ამბობს ბიუსი, — ძალზე მადლია სიყვლილიანობა. ისინი იტანჯებიან შიმშილით, ავადმყოფობით; ღვინა მათ შორის თვითმკვლელობის პროცენტი; მათ ხშირად ექსპლუატაციას უწევენ სუტენიორები და ისინი სექსუალური დანაშაულობების მსხვერპლნი ხდებიან“.

აშშ-ში დანაშაულებრივი ბავშვ-

20 процентов всех детей, которые поступают в больницы штата Нью-Йорк, страдают от заболеваний, вызванных недоеданием.

Сотни тысяч американских детей ежедневно ложатся спать голодными. Особенно тяжело положение сложилось у негритских малышей, из которых каждый четвертый живет в нищете. Часто вместо бобов бывает единственной их пищей.

მსოფლიოს მილიონობით ბავშვგატაცებით კითხულობს მარკ ტვენის შესანიშნავ წიგნს ჰეკლბერი ფინის საოცარ თავგადასავლებზე. მაგრამ ცნობილ მწერალს აზრადაც არ მოუვიდოდა, რომ გვიდოდა საუკუნე და ამერიკაში იქნებოდა ათასობით ისეთი ბავშვი, რომელიც ტოვებს მშობლიურ სახლს და მთელ ქვეყანაში დღაწალებს. ეს ბავშვები სახლიდან რომანტიკული თავგადასავლების საქმენულად როდი ვარბიან, თითოეული მათგანის ცხოვრება აღსაესეა ტრაგიზმით.

რა აიძულეს ბავშვებს სახლიდან წაიღონ? ბევრი მოზარდი ქუჩაში აღმოჩნდება ხოლმე იმის გამო, რომ მშობლებს, რომლებმაც სამუშაო დაკარგეს, აღარ შესწევთ მათი რჩენის უნარი. ზოგი გაუღრბის ოჯახში შექმნილ მძიმე სტრესულ სიტუაციებს. ზოგი კი მშობლების სასტიკ მოპყრობას არიდებს თავს.

ისინი, ნახევრად მშვიდნი, შემთხვევითი სამუშაოს იმედზე მყოფნი, თავს აფარებენ ქალაქის შენობების ნანგრევებს, ღამეს ათევენ პარკებში.

ამერიკის მთავრობის ცნობით აშშ-ში არის მილიონზე მეტი უპატრონო ბავშვი, რომელთა საშუალო ასაკია 15 წელი. ამერიკელი ყურანალისტ დოსტონ რეიდერი, რომელმაც ყურანალ „პერედიში“ ამ უპატრონო ბავშვებზე ნარკვევების მთელი სერია გამოაქვეყნა, წერს: „მე სან-ფრან-

სტაქროლი ფანსკუნის ფრთხა

ნუნუ ქალაქიძე

მხატვარი ზურ ღიზინაძე

მითოსრთა-ჯააბარი

ქალაქის განაბირას, ძველებურ პატარა უბანში, თეატრალურ დეკორაციას რომ მოაგონებდა მწახველს, ერთი მხატვარი ცხოვრობდა.

ყოველ ცისმარე დღეს, დილაადრინანდ, მხატვარი მხარზე გადაკიდებული ყუთით ჩამოირბენდა ვიწრო, მიწვეულ-მიწვეულ ქუჩებს. როგორც ყველა მხატვარს, მასაც ჰქონდა სამხატვრო ყუთი საღებავებისა და ფუნჯებისასთვის. ყუთი უბრალო ხისა იყო, ძველი. საკეტიც უბრალო ჰქონდა. მაგრამ ამის მიუხედავად, მშვენიერად ასრულებდა თავის დანიშნულებას. მხატვარს სულ თან დაჰქონდა ეს ყუთი, სადაც არ უნდა წასულიყო. იმ უბნის მცხოვრებლებმა ისე შეაჩვეეს თვლი მხარზე ყუთდაკიდებულ მხატვარს, უფრო თან დაუნახათ, საკუთარ თვალს ალბათ არც კი დაუვებდნენ.

როგორც კი ქალაქის ქვეყნილს გასდებოდა, მხატვარი ნაბიჯს შეანელებდა ხოლმე. მისი მზერაც სულ სხვანაირი, უფრო დაკვირვებულის ხდებოდა. თითქოს სულ სხვა სამყაროში შედგაო ფეხი, ისეთი ერთი გამაოთქმელი გრძნობა ეუფლებოდა მთელ ხის ასრებას; თითქოს ყოველ დღეს ისა თუ ბუჩქის მიღმა რაღაც გამოუნობი, ზღაპრული ქმნილებე-

ბი იყენებ ჩასაფრებულნი და ყოველ წამს შეიძლებოდა რაღაც სასწაული მომხდარიყო. ეს მხატვარს უღრნად დაე არ გაუკვირდებოდა და არც გამოეკარებოდა მსგეველობიდან, თუმცა ტანსაცმელზე საღებავების წინსწლები რომ ჰქონდა შემხმარი, ამას ხშირად ვერ ამჩნევდა ხოლმე. მიწვევის ყვავილები ხომ ნამდვილი პატარა უმჯკუნები იყვნენ, მზაკრულად შესეკონებდნენ თვალელებში, თითქოს რაღაც დიდი ეშმაკობისათვის აქეზებდნენ. მწვანე ბალახი მთელი მონდომებით ცდილობდა მთ დამაშავს, მაგრამ მხატვრის თვალს რას დაუმალავდა. მოჯადოებულები დიდხანს დაჰყურებდა ყვავილთა სიფრიფანა, გამჭვირვალე ფურცლებს და ფრთა ნამდვილი ოკეანის აღმოჩენით გაოცებული, უხმოდ ახედავდა ხოლმე ზეცას. დაეჭვებული გულში ფიქრობდა: ნეტავი თუ შეძლებ ოდესმე ამ ზღვა სილამაზის ერთ წვეთს მაინც მივწვეყო ჩემი ფუნჯით.

ბოლოს რაიმეზე შეაჩერებდა ყურადღებას, იქვე ჩამოხულებდა, გახსნიდა თავის ყუთს და იწყებდა ხატვას. ლურჯად მოკამაყე ცას თუ დახატარული ყვავილის ნახ ფურცლებს რომ ხატავდა, ისე ფრთხილად ეხებოდა ფუნჯით ტილოს, თითქოს შიშობდა, რაიმე არ ევნო, საღებავით არ გაუთხუნა მათი მითრთლავი გამჭვირვალეობა.

სალამო ხანს, როცა გამჭვირვალე ფერებს მუქი ჩრდილები აამღვრებდნენ, მხატვარი თავს ანებებდა ხატვას. ყუთს დახურავდა, მხარზე გადაკიდებდა და მიდიოდა შინისაკენ დაღლილ-დაქანცული. ასე მეთრდებოდა ყოველდღე.

ერთხელ, ასეთი ნეტიალის დროს, საოცარი სილამაზის ფრთა შეამჩნია მწვანე ბალახებზე დაგდებული. დასწვდა და აიღო. დიდხანს ათვალიერა, მაგრამ ვერც ერთ ფრინველს ვერ მიაკუთვნა. რაღაც მეტად უცნაური იერი ედო. ვერ იტყოდი, რა ფერისა იყო. ცისარტყელას ყველა ფერი გადასდიოდა თვალისთვის მო-

სის ერთ-ერთი ეპიცენტრია ნიუ-იორკის ტაიმს-სკვერი და მისი მიმდებარე ქუჩები. აქ ათასობით სუტენიორი ეწევა დანაშაულებრივ მოქმედებას, რასაც დაახლოებით მინაცემებით, მათთვის 1,5 მილიარდ-დოლარის მიზეზა მოაქვს. ამ რაცნობა ფრანგული გაზეთის „მონდის“ კორესპონდენტს ფრანგმა ბერმა ბრუსმა, რომელიც ცდილობს „ნიუ-იორკის დაკარგული ბავშვების“ გადარჩენას და აწყობს მათთვის თავშესაფრებს: „...ვასულ თვეში ორგოვონა ერთ-ერთი სარისკობის ფანჯრიდან გადმოავადეს, მესამე გოგონას ხელები წააჭრეს. ნაბოგინა 15 წლის ბიჭის ნაკუწებად დაჩეხილი გეპი.

ზოგიერთი ბავშვი ნაცემი და დასახიჩრებელია — მათ სასტიკად აწამებენ. ჩვეულებრივად, — განავრძობს ბრუსი, — ყველაფერი იმითა იწყება, რომ ბავშვები სახლიდან გარბიან. ჩვენ ყოველწლიურად ვცდილობთ ისინი დავაბრუნოთ ოჯახში, მაგრამ ამას ძალზე იშვიათად ვახერხებთ, რადგან მათი მშობლები უმეტესწილად უმუშევრები არიან.“

— ამერიკის საზოგადოება დიდ ეალშია ბავშვებთან, — აცხადებს ცნობილი საბავშვო ფსიქიატრი რ. კოულზი. — ჩვენ ხშირად ვლამბარაკობთ იმაზე, რომ მშობლები სასტიკად ეპყრობიან შვილებს, მაშინ, როდესაც ყველაზე საშინელი სისასტიკე თვით ჩვენი სახელმწიფო პოლიტიკა. ჩვენი ქვეყნის საბავშვო დაწესებულებები საეალოლო მდგომარეობაშია, მაგრამ მთავრობა არაფერს აკეთებს ამის გამოსასწორებლად. ამასთან ის უმუშევრად გასცემს მილიარდებს ახალი რაქეტებისათვის.

ბავშვობადაკარგულნი დაძრწიან ამერიკის გზებზე ყველაზე მდიდარი კაპიტლისტური ქვეყნის მოხალეები. დღევანდელი ამერიკის ტრაგედია შეიძლება ვუწოდოთ იმ ყოფას, რომელშიც აშშ-ის განკიცხული ბავშვები იმყოფებიან.

ი. შინაილოვი
„ნედელთადა“.

ეს ნამდვილად ზღაპრული ფსკუნჯის ფრთა უნდა იყოს, გაიფიქრა გაოცებულმა მხატვარმა. არ შეიძინა ნაწვეს, ან ფარშევანგს, ან სოსოხს. ან სხვა რომელიმე, სიღამაზით განთქმულ ფრინველს ასეთი იშვიათი ელფერის ბუმბული ჰქონდესო.

მთელი დღე თან ატარა თავისი ნაპოვნი. საღამოს, ხატვას რომ მორჩა, ისევ თან წაიღო შინ. ნაწი ყვა-ვილივით სათუთად ეჭირა ხელში ისეთი ბედნიერი მოაბიჯებდა; თითქოს რაღაც დიდი განძისთვის მიეგნოს.

შინც კარგა ხანს ათვალერა ფრთა. და რაც უფრო მეტს აკვირდებოდა, მით უფრო მეტი გაოცება იპყრობდა ფრთა ჯადოსნური ლივ-ლივით მოხიბლულს. დარწმუნდა რომ, ოდესღაც ზღაპრულ ფსკუნჯს ეკუთვნოდა ეს ლამაზი ფრთა, ახლა კი თვითონ გამხდარიყო მისი ბედნიერი მფლობელი.

თვალერებით გული რომ იჯერა, თავის ოთახში მისთვის ადგილის მიიჩნა დააპირა.

მაგრამ აქ ერთი პრობლემა წამოიჭრა მის წინაშე: სად უნდა შეენახა ზღაპრული ფსკუნჯის ფრთა?

ზღაპრული ფსკუნჯის ფრთის პოვნა სასუქმარო ამბავი როდია. ეს ზეცის დიდი წყალობაა, რაც იშვიათად თუ ეღირსება ვინმეს. კაცმა იგი ოქროს ზარდახში უნდა შეინახოს, დიდი ხელთნებით დამზადებულ, ჩუქურთმებით დამშვენებულ ოქროს ზარდახში... ასეთი რამ მხოლოდ მეფეებს თუ ექნებათ, მე კი აბა რა გამაჩნია მაგის მსგავსიო, ფიქრობდა საგონებელში ჩავარდნილი მხატვარი და თავის პატარა, უბრალო ბინას ათვალერებდა.

რამდენიც არ აცეცა თვალებით, ვერაფერი ვერ აღმოაჩინა ისეთი, მისი საკადრისი ყოფილიყო. ლარნა კაც კი არა ჰქონდა, რომ შიგ ჩაედო ლამაზი ყვაილივით.

იფიქრა, იფიქრა და, სხვა რომ ვერაფერი შეარჩია, ფსკუნჯის ფრთა თავის სამხატვრო ყუთში ჩაიღო, სა-

ღებავებისა და ფუნჯების გვერდით. მხატვარს სომ ამ ყუთზე ძვირფასი არც არაფერი გააჩნდა. მანაქვე მე-დამ თან დაჰქონდა რგი და შექმლს, როცა კი მოენატრებოდა ლამაზი ფრთა, მაშინვე დახედდა მისთვის.

ამის შემდეგ ყველაფერი ძველებურად მიდიოდა: მხატვარი ისევ ისე დაეხეტებოდა მხარზე გადაკიდებულ უბრალო ხის ყუთით და კვლავ ხარბად დაეძებდა ირგვლივ რაიმე მშვენიერს, სანამ ბოლოს სადმე არ ჩაიმუხლებდა.

და ყოველთვის, ხატვის დაწყებამდე, ჯერ ზღაპრული ფსკუნჯის ფრთას ათვალერებდა სოლმე. რამდენჯერაც არ უნდა დეხედდა, ახალ ახალ ელფერს პოულობდა მასში.

მერე ფრთას ისევ თავის ადგილას დებდა და ფუნჯს იღებდა ხელში.

ხატვის დროსაც ხშირ-ხშირად დახედავდა სოლმე იღუშალი შუქით მოციმციმე ფრთას, თვალებით ესევარულებოდა.

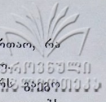
ხატავდა მხატვარი — ნელ-ნელა, თითქოსდა შეუმჩვენვლად ემატებოდა ნახატს ნახატი. და ეს ნახატები მშვენიერი იყვნენ — ამჩნევდა ის.

არც სხვებს გამოაპირავიათ ეს უკვე ყურადღება მიაქციეს მის ნახატებს. ადრე თუ გულგრილად გადასვლდებდნენ სოლმე, ახლა დიდი გაოცება და აღტაცება ეტყობოდათ. ანციფრებდათ გამჭვირვალე, ხელთუქმნელი სინათლე, რომელიც ჯადოსნურ შარავანდედად ადგა ყოველ მათგანს. რაღაც დიდი ზეციური მადლითა ნაკურთხი შენი ფუნჯიო, ერთხმად ეუბნებოდნენ მნახველები.

ბედნიერი იყო მხატვარი, მეტაჟ დიდი ფასი დაედო მის ნახატებს. ამასთან ერთად, მხატვრის სამოქმედო ასპარეზიც გაფართოვდა; ადრე თუ მშობლიური ქალაქის ახლომასლო ახერხებდა ლამაზი პეიზაჟების და სანახების აღმოჩენას, ახლა შორეულ ქვეყნებშიც მიემგზავრებოდა. ძველი ხის ყუთის ნაცვლად ახალი ყუთი შეიძინა. დილაჯზე ხელს დააჭერდა და, თავსახური თავისით აისდებოდა.

საღებავებისა და ფუნჯების გვერდით უკვე აღარ იღო ზღაპრული

უხელთებული იღუშალი შუქით მოხილს.

ფასკუნჯის ფრთა. მხატვარმა იგი ძველ ხის ყუთში დატოვა. ერთი პორთა კი იფიქრა, ახალში გაღმურტანა, მაგრამ ბავშვურ თამაშობად მოეჩვენა ასეთი საქციელი. ეს უკვე აღარ შეეფერება, გაიფიქრა, ვინმემ რომ დამინახოს, სასაცილოდ ამიგდებსო.

თანაც არ ეცალა მისთვის, იმდენი ნაენობ-მეგობარი და თაყვანისმცემელი გამოურჩნდა.

მაინც ერთხელ გულმა არ მოუთმინა, მაღულად ახადა ყუთს თავი, რათა ფასკუნჯის ფრთისთვის დაეხედა.

დახვედა და ისე აღარ მოიხიბლა მისი სილამაზით, როგორც ადრე იხიბლებოდა.

— იმდენი არაფერია. აი აქ, დიდი ქალაქის პარკში ისეთი ლამაზი ფრინველები იყვნენ, ამაზე ნაკლებად ლამაზი ბუმბული არც იმით ჰქონდათო. — თქვა და გულგრილად დაახურა ყუთს თავი.

ამის შემდეგ კარგა ხანი გავიდა, სანამ ძველ ყუთს მიაკითხავდა. ერთხელ თაყვანისმცემლებმა ძვირფასი ბროლის ლარნაკი შედგნის საჩუქრად. მისთვის ადგილის ძებნაში მხატვარმა ხის ყუთს დაადგა თვალთ.

ლარნაკს ძველი ყუთის ადგილას რომ დგამდა, მხატვარს გაახსენდა, ერთ დროს როგორ ოცნებობდა ბროლის ლარნაკში ჩაედო ზღაპრული ფასკუნჯის ფრთა. ამ მოკონებით ღიმილმოგვირბოდა ახადა ყუთს თავი, დაიჯერდა ფრთას და კიდევ უფრო გაუფერულებული მოეჩვენა იგი.

— ეჰ, ეს ალბათ არც არის ზღაპრული ფასკუნჯის ფრთა. ეს მაშინ მომჩვენა, როცა გულუბრყვილო ყმაწვილი ვიყავი, — ამ სიტყვებით მხატვარმა სადღაც კუთხეში მიაგდო ხის ყუთი და მთლად დაივიწყა იგი, როგორც ბავშვი. ივიწყებს ხოლმე ძველ, გამოუსადეგარ სათამაშოს.

მერე ისევ მოხვდა თვალში, როცა ახალ ბინაში გადადიოდა. ასეთ

დროს ხომ ყველა მივიწყებული ნივთი გამოდის დღის სინათლეზე. დაუფიქრებლად ახადა ყუთს თავი, დაიჯერდა ფრთას და სულ უბრალო, ფერდაკარგული ბუმბული შერჩა ხელში.

— ნუთუ ამ ინდაურის ფრთას ვინახავდი ამდენ ხანს ასეთი სასოებით? — თქვა გაცოცხლებმა მხატვარმა და ფრთა მოისროლა. იმ დღეს ძლიერი ქარი ქროდა. ქარმა აიტაცა ზღაპრული ფასკუნჯის ფრთა და გააქანა. სულ მაღე იგი მხატვრის თვალსაწიერიდან გაქრა.

მხატვარმა ძველი ხის ყუთიც მოიშორა თავიდან, ძველ ბინაში დატოვა. ახალ, კეთილმოწყობილ ბინაში ძვირფასი ავეჯის გვერდით მისთვის ადგილის მიჩენა აუკარად შეუძლებელი ეჩვენა. წერილმანი საზურუნავისგან თვედახსნილი მხატვარი ისევ მთელი გულისყურით მიუბრუნდა თავის საქმეს. ახალი ნახატების სერია შექმნა, რაც, მისი აზრით, ადრინდელზე ბევრად უკეთესი უნდა ყოფილიყო, რაკი ასე დაიხვეწა მისი ტექნიკა, ასე ბევრი რამ ნახა და გაიგო. დიდი იმედებით აღესილა გაიტანა ისინი გამოფენაზე.

და, მისდა გასაოცრად, არავის მოეწონა ისინი.

— ეს ნახატები არ ჰგავანან შენს ადრინდელ ნამუშევრებს, — უთხრეს მხატვარს. — ძალიან უფერულები არიან.

მხატვარი ნირწამხდარი და ჯაერიანი დაბრუნდა გამოფენიდან. ქება-დიდებას ჩვეულმა ძლივს გადაიტანა ეს მარცხი. მერე ისევ მთელი მონღოლებით შეუდგა მუშაობას. ცდილობდა, თავისი ძველი სახელი აღედგინა როგორმე, ისევ დაუნახატებლეთუქმენელი შუქით მოსილი ნახატები.

კვლავ მარცხი განიცადა. ხალხს გაცოცხლებული იჩქნავდა

მხრებს, ნეტავი რა დაემართათ, რა უსიციცხლო ნამუშევრებიაო. ვერც თვითონ მხატვარს შეეფერებოდა. აკი ასე შედმიწენით ფლობს. ფუნჯს. მისი ყოველი მონასში სამხატვრო ტექნიკის ნამდვილი ზეიშია. ასეთი რა დაჰკარგავს, რა ჯაღოთილსმა გამოეცალათ მის ნახატებს, რომ მათი მნასველნი სრულიად გულგრილნი რჩებიან. ერთ-ორსაქებარ სიტყვას ახლაც იმეტებს ზოგიერთი, მაგრამ ეს რაა იმ უხმო აღტაცებდსთან შედარებით, რასაც ადრე ჭვრეტდა მათ სახეზეზე. და დადღიანებული მხატვარი თვედუ-ზოგავად მუშაობდა, დღე და ღამეს ასწორებდა.

ამაოდ...
ხალხი აღარც კი დადიოდა მისი ნახატების დასათვალიერებლად. თაყვანისმცემლები შემოეცალნენ. მხატვარი გულგატეხილობამ დაჯანა. ხატვას სულ მიაწადა თავი. საათობით გაუნძრევლად იჯდა და იმ ბედს ელოდა, როგორც ოცნებობდა, როცა მისი ნახატები ყველას აჯადოებდნენ.

მისი სახელი ნელ-ნელა დავიწყებდას მიეცა.

ერთხელ ხმებმა მოაღწია უკვე ღრმად მოხუცებულ მხატვარად: ამა და ამ ქალაქში ესა და ეს მხატვარი რაღაც საოცარ, ზღაპრული შუქით გასხვიონებულ ნახატებს ხატავსო. მთელ ქვეყანას ანცივიფრებენ ის ნახატებიო.

მოსუც მხატვარს გულზე მოხვდა ეს ამბავი. თუმცა ძალიან ეწნელა, მაინც წავიდა იმ უჩვეულო ნახატების გამოფენაზე.

თავდაპირველად ის უხმო გოაცე და აღტაცებდა მოხვდა თვალში, იქ მყოფი ხალხის სახეზე აღბეჭდილი, რაც ასე ნაცნობი და მასლობელი იყო მისთვის ოდესღაც.

მოსუცმა მხატვარმა აკანკალებული ხელებით გაიკვლია გზა ხალხის

ტალღაში და ნახატებთან ანლოს მივიდა.

და ნახა ხელთუქმნელი შუქით გასხივოსნებული საოცარი სამყარო, ჯადოსნურად მოლივლივე ფერები, მზაკრულად მოლიმარე ყვავილთა მთროლაფი გამჭვირვალება, გაცივებული გაგანტური თვალღვით მომზირალი ლურჯი ზეცა.

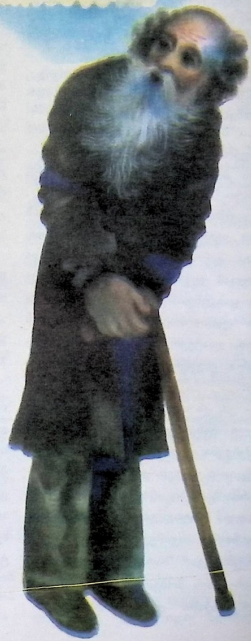
ჯოსზე მიიმედ დაყრდნობილი, დინჯი ნაბიჯით გადადიოდა მოხუცი მხატვარი ნახატიდან ნახატამდე. გაფაციცებით ეძებდა და მუდამ პოულობდა მშვენიერების ჭეშმარიტ ნიმუშებს. საოცნებო სილამაზის ზღვა იყო მის თვალწინ გაღმავლილი.

ბოლოს ერთ ნახატთან შეჩერდა. ნახატზე ზღაპრული ფასკუნჯი იყო გამოსახული. ცოცხალივით თვალნაპერწყლიან ფრინველს ცის-არტყელას ყველა ფერით უკლავარებდა ფრთები. რალც უცნაური, თვალისთვის მოუხელთებელი შუქი სცემდა მათგან და ამ შუქის იღვამალი შარავანდედით იყო გარემოსილი მთელი ნახატი.

აღარ გაუგრძელებია მოხუც მხატვარს დანარჩენი ნახატების თვალღვრება. მონუსხულივით შესცქეროდა ელვარაფრთებიან ზღაპრულ ფასკუნჯს. სხვას ველარაფერს ამჩნევდა ირგვლივ. კარგახანს იდგა ასე.

ბოლოს ერთი ახალგაზრდა კაცი გამოეყო დამთვალღვრებლებს, მოხუც მხატვართან მივიდა და მორიდგვით ჰკითხა, თავს ცუდად ხომ არ გრძნობთ, ხომ არაფერი გჭირდებათო. ახალგაზრდას საღებავებით დაწინწყულული ტნსაცემელი ეცვა, მხარზე უბრალო, საკმაოდ მოძველებული სამხატვრო ხის ყუთი ჰქონდა გადაკიდებული.

შეხედა მოხუცმა მხატვარმა ახალგაზრდას, მის მხარზე გადაკიდებულ ყუთს დააშტერდა და გამოურკვა. იგრძნო ვარსშემოხვეული ხალხის მზერა, ცრემლის სისველე საკუთარ

ღაწვებზე. შერცხვა, თავი დაღუნა და კარისკენ გაემართა ჯოსის კაკუნით.

კართან წამით შეჩერდა. მოხედა მხარზე ყუთგადაკიდებულ ახალგაზრდას, ხელი იმ ნახატისკენ გაიშვირა, რომელზეც ზღაპრული ფასკუნჯი იყო გამოსახული და თქვა: გაუფრთხილდი იმ ლამაზ ფრთას, ქარს არ გაატანოო.

მეტი არაფერი უთქვამს, კარში გააბიჯა და თვალს მიეფარა.

ხალხმა ერთმანეთს გადახედა, თავები გადააქნიეს. საწყალი, ცტყობა, სრულ ჰჭაუზე არ არისო. ზოგიერთებს გაეცინათ კიდევ.

ახალგაზრდა მხატვარი გაცივებული დარჩა, ვერაფერი ვერ გაიგო მოხუცის სიტყვებიდან.

ან იქნებ ენიშნა რაიმე. თუმცა სახზე არაფერი დასტყობია. არც არაფერი უთქვამს.

კლდეზე სოფლა

მთამსვლელობის ერთ-ერთი პოპულარული და საინტერესო სახეობა — კლდეზე ცოცხა მოსწავლე ახალგაზრდობის საყვარელი სპორტია. ოფიციალურად მიჩნეულია, რომ იგი 1947 წელს სამბუთა კავშირში, დომბაის ალპინისტურ ბანაკში ჩაისახა. ჩვენში კი მის უფრო დრმა ფესვები აქვს, რადგან ქართველ ხალხს, მისი სამშობლოს გეოგრაფიული მდებარეობის თუ პოლიტიკური ვითარების გამო, უხსოვარი დროიდან უხდებოდა კლდეანი მასივების ათვისება. გავიხსენოთ მთის კორტობებზე აგებული სათვალთვალ თუ თავდაცვითი ნაგებობები, კლდეში ნაკვეთი ქალაქები და სამონასტრო კომპლექსები, ქვაბები — ავეშიანობის დროს ადამიანთა და განძთა სამალავები, გავიხსენოთ უფლისციხე, ვარძია, შიომღვიმე, უჯარმა, ბეთლემი, ხვამლი და სხვა.

ვის არ წაუკითხავს გამოჩენილ მწერლის და მთამსვლელის ლევან გოთუას ნაწერები, რომლებშიც იგი შთამბეჭდავად აღწერს მთაში მოგზაურობის ამბებს. ერთ-ერთ მოთხრობაში „კაცის სვეტის საიდუმლოება“ მწერალი მოგვითხრობს ბუნების საოცარ ქმნილებაზე, ჭიათურის რაიონის სოფელ კაცხში განცალკევებით მდგარ 50-მეტრიან კლდეან სვეტზე. ჩვენი გამოჩენილი გეოგრაფი და ისტორიოგრაფი ვახუშტი ბაგრატიონი წერდა, რომ ამ სვეტზე, რომელიც დაკავშირებული იყო ვინმე სვიმონ მესვეტის სახელთან, ასე-ლა შეუძლებელია. მაგრამ აი, ჩვენ დროში, ამ ლეგენდებით მოცულ კაცის სვეტზე ალპინისტური ტექნიკის გამოყენებით აღის მთამსვლელობა ჩვეუფი ალიოშა ჯაფარიძის. ლევან გოთუას და ეახ-

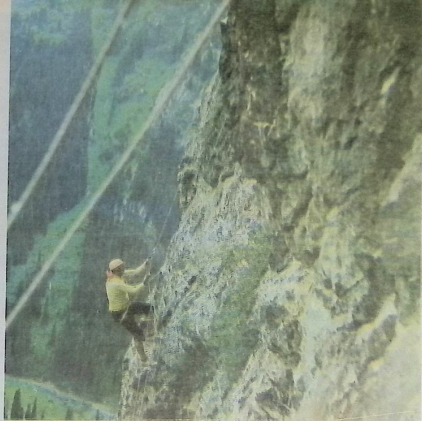
ტანგ ცინცაძის შემადგენლობით. სვეტის თავზე მათ დახვდათ უძველესი ბაზილიკური ტიპის ეკლესიის ნანგრევები, კერამიკული ჭურჭელი და უკანასკნელი მესვეტის ნაშთები. ასე ამოხსნეს მთამსვლელებმა „კაცის სვეტის“ საიდუმლოება. შემდეგში იგი ჭიათურელ მოსწავლეთა და მათი ხელმძღვანელის გოდერიძე სამხარაძის საეარჯიო ობიექტად გადაიქცა. აქვე რამდენჯერმე ჩატარდა საქართველოს ჩემპიონატი. სვეტის ძირში კი ჭიათურის რაიონის მოსწავლე ახალგაზრდობისათვის გაიხსნა ალპური კლუბი „სიკუბუტევი“. მთამსვლელებმავე მიაკვლიეს ქარელის რაიონში კლდეში ნაკვეთ თრენის გამოქვაბულებს, სადაც აღმოჩნდა ძალზე მნიშვნელოვანი წარწერიანი ქვის სტელა.

ვის არ წაუკითხავს ილია ჭავჭავაძის პოემა „განდეგილი“, სადაც მოთხრობილია მყინვარწყვირის ფრიადო კლდის გამოქვაბულში დაყუდებულ ბერზე. 1948 წლამდე ამ გამოქვაბულის საიდუმლო ამოუხსნელი იყო. მთამსვლელებმა სპორტის ოსტატის ალექსანდრე ჯაფარიძის ხელმძღვანელობით ჩამოკიდებული რკინის ჯაჭვით შეაღწიეს 4000 მეტრის სიმაღლეზე ნაკვეთ გამოქვაბულში. ჩამოიტანეს იქიდან ნივთები და გამოქვაბულის მოქვილი ხის კარი, ყახბეგის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმშია გამოფენილი.

თაობიდან თაობაზე გადადიოდა კლდეზე ცოცხის ტექნიკის ცოდნა. 1937 წელს გამოჩენილმა მესტერელმა მთამსვლელებმა: ვაბრიელ, ბექელ, ბესარიონ (მიხეილის მამა) ხერგია-

ნებმა, მაქსიმე გვარლიანმა და ჭიკოკო ჩართოლანმა კლდეანი კედლის გავლით დაიპყრეს უშპის სამხრეთი

რაოდენ
ვაპარი
გული
და
გუხლი
ვინდა
ას
ფრიადოში!

მწვერვალი და ამით საბჭოთა კავშირში დასაბამი მისცა მწვერვალების დაპყრობას კლდოვანი კედლებით. შემდეგ ჩვენი საქვეყნოდ აღიარებული მთამსვლელისა და კლდეზე მცოცავის მიხეილ ხერგიანის ბრწყინვალე გამარჯვებები; კაკასიონის, პამირის, ალპების, იტალიის დოლომიტების და სხვათა მწვერვალების დაპყრობა კლდოვანი მონაკეთებით, 1982 წელს ჰიმალაებში ა. ხერგიანის მიერ განვლილი გზა ქართველი კლდეზე მცოცავების კარგ მოწადადებზე მეტყველებს. 1965 წ. თბილისის კლდეზე მცოცავთა გუნდი საბჭოთა კავშირის ჩემპიონი გახდა. საბჭოთა კავშირის ჩემპიონებდა მრავალგზის პრიზიორები იყვნენ სსრკ სპორტის დამსახურებული ოსტატი მ. ხერგიანი, სპორტის ოსტატები ლ. გურჩიანი, თ. ქუთაშვილი, ი. თურმანიშვილი, ი. გელდიანი, ვ. საბანიძე, ა. ხერგიანი და სხვები. გვინდა ვიამბოთ იმ სკოლის შესახებ, სადაც მრავალი ოსტატი გაიზარდა. იგი 1962 წ. გაიხსნა დერთადერთი იყო საბჭოთა კავშირში. იგი წლის მანძილზე წას საქართველოს დამსახურებულ მწვრთნელი

ნოდარ კანკაე ხელმძღვანელობდა. ამ სპორტულმა სკოლამ, რომელიც აერთიანებდა კლდეზე ცოცვითა და მთამსვლელობით დაინტერესებულ მოსწავლეებს, მრავალი პერსპექტიული სპორტსმენი აღზარდა, მათ შორის დღეისათვის კარგად ცნობილი კლდეზე მცოცავები ი. გელდიანი, დ. შამთაძე, თეიმურაზი, ვ. ზურაბიძე, ქ. ბენაშვილი, დ. რაჭვიანიშვილი, რ. გურჩიანი და სხვები. კლდეზე მცოცავთა ჯგუფები შეიქმნა მესტიის რაიონში გახსნილი ი. გაბლიანის სახელობის სპორტულ სკოლაში. ორიოდე წელია, რაც თბილისის მოზარდ მთამსვლელთა სპორტული სკოლა საქართველოს განათლების სამინისტროს რესპუბლიკურ სკოლად გადაკეთდა და მას სათავეში ჩაუდგა გამოჩენილი კლდეზე მცოცავი, სსრკ სპორტის ოსტატად გურჩიანი. კლდეზე ცოცვის ჯგუფები გაიხსნა მესტიაში, ლენტეხში, ქარელში, ცხინვალში, ჭიათურაში, ქუთაისში, ყაზბეგში და თბილისში. ამ ჯგუფებს გამოცდილი პედაგოგები ხელმძღვანელობენ.

სკოლა ატარებს 40-დღიან შეკრებებს ყაზბეგის რაიონში, კლდეზე ცოცვით, ზამთრის სარეზერვუარო სპორტულ სკოლაში. სკოლაში გაერთიანებული გოგო-ბიჭები მონაწილეობენ საქართველოს მთამსვლელთა ფედერაციის ფორტო-კინო და ბავშვთა ნახატების კონკურსებში. მათ აქვთ თავიანთი ბუნებრივი კლდოვანი „ლაბორატორია“, თბილისის ბოტანიკური ბაღის ტერიტორიაზე — წავციის ბეგში. ტრასების მოსაშადადებელი მსაჯების ჯგუფი სავარჯიშო და შეჯიბრებისათვის განკუთვნილი კედლებს წინას-

მამბარინი შაბაღა

საქართველოს და სსრ კავშირის 1985 წლის ჩემპიონი ჩონწყალთა შორის (18 წლამდე), „ტრადის“ ცენტრალური საბჭოს ახლოდუბური ჩემპიონი (1985 წ.).

ზვიად ხერგიანი

საქართველოს და „ტრადის“ ცენტრალური საბჭოს ჩემპიონი მონწყალთა შორის (18 წლამდე) ინდივიდუალურ ცოცვაში (1985 წ.).

ქ ა მ თ ა ა ნ ე მ ი ა მ ა მ

გზას დაგილოცავ

გზას დაგილოცავ,
მერცხალო ჩემო,
დაგლოცავ, უკან რომ
დაგვიბრუნდე.
იქ შენს სიცოცხლეს
არ ადგეს ჩერო,
აქ დაგავხედებთ უვნებლად ბუდეს.
მზეს გაღივება რარივად შენის
და ნაზი სიო
რა სურნელს აკმევს..
აპა, წაილე მირონი ჩვენი
და მოასწურე ჩაგრულთა აყვნებს.

სუნი და ფერი.
ვინც დაგვიბრუნა
მზის ბრწყინვალემა,
დამინდელიც ცა კვლავ გავგინათა,
მუდამ გახსოვდეს, შენ გვაკლებს,
ფიქრით თუ საქმით
რომ იყო მათთან.
დამიბასოვრე, დღეიდან დათქვი —
ჩამოიპირე კარიდან კარად,
ყურადღებისთვის,
საჩუქრად მათთვის,
პატარა მინდვრის ყვავილიც
კმარა.

ღამიანსოვრა

არ დავიწყებ, დიდება მარად,
ვინც მტერს მუსრავდა,
ჩვენი გვედგა ფარად,
ვისი სიცოცხლევ უღროოდ ჩაქრა
და დაიფურფლა იქ, ცეცხლის ხაზზე,
სამარადუამოდ ვინც დაიადფნა
და ვარსკვლავით აენთო ცაზე...
ბევრის სიცოცხლე ეკიდა ბუწვზე,
გამიარჯვეს და გადარჩნენ ბედზე.
ქვა ასროლინეს ურჩხულებს კუდით
და დაგვიბრუნდნენ
ნამუსის ქუდიით.
ნაიარვეი ბევრს აწნდა მესის,
თან მოჰყვათ ღენთის

საფარა

ოცნებას ფრთები შეეხსა,
სიხარულს როგორ დაფარავ:
მესესთვის მთელი დავლაშქრეთ,
მოვინახულეთ საფარა,
ის მტერმა ბევრჯერ არბია,
მავრამ მტკვერმა ვერ დაფარა
და წინაპართა გმირობის
ძველია ახლა საფარა.
ღრუბლებში ამაღლებულა,
თავს მზე ადნება თაკარა.
ოცნებას ფრთები შეეხსა,
სიხარულს როგორ დაფარავ.
რუსთველის მშობელ მხარეში
ვინილე ტურფა საფარა.

აკთნადილ მებერლიძეობილი

**საქართველოს
შნაბავ, ლამაზს**

ვხატავ ხეს და
ხეზე — ჩიტებს,
ის ერთი ხე
რასაც იტევს.
ვხატავ მრავალ
ლამაზ ბუდეს,
ზოგს ბუდეში
კვერცხი უდევს.
ზოგ ბუდეში
ბარტყი ჩავსვი,
დავაპურე,
წყალიც ვასვი...
ყველას ვხატავ
მსუქანს, მოვლილს...
ვხატავ მწვერვალს,
გამკობ თოვლით.

მთებსაც ვხატავ,
ემოსაც მწვანით.
ვხატავ ბოსტანს,
შიგ — კი მწვანისლ,
მინდვრებს, ყანებს,
ზვრებს და ბალებს.
ტბა-მდინარეს,
იალალებს...
ბაღში ვხატავ
ვამუს და ატამს,
ზვარში კახელ
მეზვრეს ვხატავ.
ვხატავ ჩაის
პლანტაციებს,
მანდარინს და
წარმტაც იებს,
ცხვარ-მცხვარებს,
გლეხს და მუშას.

თბილისის ერთ
ლამაზ ქუჩას;
ქალაქ-სოფელს,
ხილებს და გზებს,
ფაბრიკებს და
საქსოვ დაზღებებს.
გასარკულ ცას
ვხატავ მშოთა,
რომ ანათავს
ვიზიგითა...
არ მშურს სხვისი
არავისი,
შესასური
აბა, რა მაქვს?!
მე, არ ვცდები,
კარვად ვიცი,
საქართველოს
ვხატავ, ლამაზს!

წარსულთაგან მცენარეებისა და
მოძრაი ქვებისაგან, შემდეგ კლდე-
ებზე კიდებენ დაცვის თოვებს, რომ-
ლებიც უზრუნველყოფს მონაწილის
უსაფრთხოებას. გამარჯვებულად
კლდეზე ცოცვის სხვადასხვა სახეო-
ბაში ითვლება ის, ვინც მინიმალურ
ღროში და მინიმალური საჭარიმო
ქტლებით მოუგებს მოწინააღმდე-
გებს.

ამ ცოტა ხნის წინ წაეკისის ხევში
ჩატარდა მოსწავლეთა პირველი რეს-
პუბლიკური შეჯიბრება კლდეზე
ცოცვაში. მასში მონაწილეობდნენ
მესტიის, ცხინვალის, ყაზბეგის, ჭია-
თურის, ლენტეხის, ქარელის და
თბილისის წარმომადგენლები. შეჯი-
ბრებაზე საუკეთესო შედეგები უჩ-
ვენეს მესტიელმა მოსწავლეებმა:
კატია ჭკაილაძე, ზვიად ხერგიანიძე,
პაატა ნავერიანიძე, ალექსი კეკელიძე,
მა, ლილა ჭკაილაძე, ლია შერვაში-
ძე, ნონა ჩართოლანაძე, ნინო კეკ-
ელიძე, თბილისელმა დავით რაქ-
ვიაშვილმა, კობა ასაშვილმა, მამუკა
ჯოჯიაშვილმა, დავით ხუციშვილმა.
იანა იანიანი და სხვ. გუნდური შე-
დეგებით პირველი ადგილი მოიპოვა
მესტიის პირველმა გუნდმა, მეორე
— თბილისის პირველმა გუნდმა, მე-
სამე — მესტიის მეორე გუნდმა.

მთამსვლელობა, კლდეზე ცოცვა
მამაკთა სპორტი. მის დიდი გამოყე-
ნება აქვს ჩვენი ქვეყნის სახალხო
მეურნეობასა და მეცნიერების სხვა-
დასხვა დარგში. დილია ჩვენი კლდე-
ზე მცოცავების დეაწლი მთის მდ-
ნარებებზე მდალი კამხალბის აფ-
ბაში, განსაკუთრებით ენგურჰესის
მშენებლობაში. მოდით, თქვენც
სცადეთ ძილები, ეზიარეთ სპორტის
ამ მიზნიდელ სახეობას, რომელიც
დაგეხმარებათ ნებისყოფის, სიმტკი-
ვის გამომუშავებაში, გავაყავით და
გავაძლიერებთ. უკეთ შეეცანობი-
ნებთ სამშობლოს.

კოდლაპი

მომთა
სანიშნული

მხატვარი
ი. ლ. აბაშაძე

მ ო თ ს რ ა ა

ეს ამბავი მთლად გამოგონილი როდია!
ქახეთის ერთ მშვენიერ სოფელში ცხოვრობს ბეჟანა-ბიჭი. გამხდარია, მაღალი. შავი ჩანისლული თვალეხი, ყორნის ბოლოსფერი თმები და, რაც მთავარია, დიდი სიხარულისა და სატყეოების დამტყევი გული აქვს.

დილაა. აივნის კუთხეში მიდგმულ ძველებურ, ჯეჯიშვალაფარებულ ტანტზე ბეჟანა გამოტილა. ტურგამსკე-დარბი, თავშესვეული, თვალდალილავებული, ფხანადრძობი ჭერს მისჩრებია.

— რა კრიჭა შეგკვრია, ბიჭო?! — მწერაამოლამებული დედა გუმინ სალამოს აქეთ მუდართით დაილაღა, სიტყვა ვერ წამოადგევინა ბიჭს.

ბეჟანა არც შეტოკებულა.

— აღარ იტყვი, რა შეგემთხვა, შვილო? დარდით აღრა ვარ... — ხმა გაუბზარა, ცრემლი მოერია. — მთელი ღამე თეთრად გავათენე.

— აჟი ვითხარი. ბლიდან ჩამოვვარდი!

— ხიდან ჩამოვვარდინლს რა გიგავს, შვილო, რად მატყუებ?

ბეჟანა ისევ გაირინდა.

— ნაცემს უფრო ჰგავხარ. ნეტა ვინ იყო ის ხელებ-გასახმოები?!

ბეჟანას მწერა ჩაქეუფრა.

— სხვა გზა არა მაქვს, საბჭოში გადავალ, შაქრო მილიციელსა ვნახავ. იქნებ მიშველოს რამე.

ბეჟანა წამოიწია, სიმწრისაგან სახე მოეჭმუნხა, შუბლზე ოფლმა დაასხა. დედას ელდა ეცა. შვილს კისერთან შამშველა ხელი, სასთუმალი აუმაღლაურა. საბანი შეუსწორა.

ბეჟანამ თვალები მილულა. ეტყობა, ტკივილმა უკლ...

ერთხანს წყნარად იყვნენ.

— მამ, რა წყალში ჩავეარდე, რა ვენა? — ისევ აწუნდა დედა.

ბეჟანამ თვალები გაახილა.

— მამაშენი რომ გამოჩნდეს, რა პასუხი გავცე?

— ორ კვირას მაინც შეავივანდება, მანამდე ყველაფერი გამივლის.

— ღმერთო, ეგრე როგორ გიმსგავსა! რა გინდათ, შვილო, შენ და მამაშენმა უნდა გაასწოროთ ეს ქვეყანა!

— ჩვენს წილ სატყეოებს ჩვენვე უნდა მივხედოთ, აბა როგორ იქნება!

— კიდევ კარგი, არდადეგები დაგეწყო, სკოლაში როგორ უნდა გამოსჩენილიყავ? — კაბის კალთაზე დაიკრა ხელები.

— ბეჟანა! ბეჟანა! — ჭიშკარს ბიჭის კბილა გოგო მოსდგომოდა.

— მაკას რა პირით უნდა ეჩვენო?

— უთხარი, შინ არ არის-თქო.

— როდემდე გმალე, შვილო, როდემდე?!

— მამ, მოვიდეს! — ნება დართო ბეჟანამ.

დედა აივნის მოაჯირთან მიდგა.

— რა შორიდან იძახი, შვილო?

— დეიდა ნატო, ბეჟანა სახლშია?

— შინ ბრძანდება.

ეზოში, ჭიშკარის ხელმარჯვნივ, ტყრუშულშემოვლებული ვარდების ბაღი იღიმებოდა. მაკა ტყრუშულთან ჩაცუქდა. ვარდებს მიეფერა.

— საღ დღიარგა? — იცითხა ბეჟანამ.

— შენს გასარებულ ვარდეთან ჩაყუნტულა, მათი ცქერითა ტკება.

— ვარდებთან?..

ვარდების ცქერაში მაკას თეთრ სახეს შუქი მოემატა, თაფლისფერ თვალებს — სინაზე. ოქროს თმები თავის აქნევით უკან გადაიყარა, წამოდგა, წელში გასწორდა, ეზო გადაჭრა, საფეხურები სწრაფად აირბინა და აიგანზე გოცმებული შეჩერდა.

— დეიდა ნატო, რა მოხდა! — სალამიც კი დაეწიყვდა.

— რა ვიცი, შვილო. როგორც თვითონ ამბობს, ბლიდან გადმოვარდინდი!

— რანარად!?

— ჩამოვარდინლს რა უვავს, შვილო, ნაცემს უფრო ვამგვანებ. ვინ დაიღო ჩვენი ცოლო, რას გვერწოდენ... — ისევ ამოუნესტიანდა ბეჟანას დედას თვალები.

მაკა ტანტს მიუახლოვდა.

— მთელი ღამე შფოთავდა. სიცხიანი ვილაცას ეშუქებოდა ძილში.

— სიხვე ისედა აქვს?

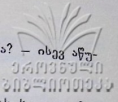
— დლითი დაუკლო.

— ისევ იჩნუბე? — ჭკითხა მაკამ ბეჟანას და თვალეში ჩახება. ჩასვედინებული ერგენა შავი, უძირო თვალეში.

— ხმა ამოიღე! — მაკამ ვედრება გაურია ხმას.

— რა ვთქვა, მაკატერინე, რა?

— რაც შეგემთხვა!

17.9.77

- ბლიდან ჩამოვარდნა რა მოსაყოლია?
- დაწერილებით მიამბუ, რაც მოხდა.
- ბუქანამ მაკას თვალთ რაღაც ანიშნა. მაკა აღარ ჩასცივებია, იქვე ტახტის ბოლოში ჩამოვდა პირუჩუმა.
- მაკა, შვილო, ავადმყოფს თავი არ გაანებო. გასკდა ღორი ჭყვივით. ქათმებსაც მივხედავ...
- დარდი ნუ გაქვს, დეიდა ნატო.
- დედა თვალს მიეფარა თუ არა, მაკა მაშინვე ავადმყოფის სასთუმალთან გაჩნდა.
- რა მოხდა?
- ისეთი არაფერი...
- მიმალავ? - წყენა გაერია მაკას სხეში.
- არც მიფიქტია. ერთი პირობა ვიფიქვე, ვინმე გეოლოგი თუა-მეთქი; წნორის წაფერდებულ ტოტზე მივწყვი, იქიდან დავუწყვე მზერა. მორვეს მიუახლოვდა, ჩინჩხვარებისკენ მიდგა, წყალს ლითონის კეტი დაურია. მტკავლის სიგრძე თევზები ამოვივდენენ გულაღმა. მღვრიე მორვე თეთრად დაიწინწყლა. კაცი წყალხელისკენ ჩაქვივითდა, მოზრდილ თევზს ედროში დაუწყო მოქუჩება. სიმ-
- რაღას უციდი?
- ბუქანამ წამით თვალეტი დახუჭა, თითქოს პირწმინ-

დად უნდა ყველაფერი აღიდგინოს ცნობიერებაშიო, და დაიწყო:

- გუშინ, სამსრობისას, ვენახში ჩავედი. მამაჩემი ტყეში ისე წავიდა, ორი მწკრივი გამოუთხსნავი დარჩა. მივადექი და რბს ვაი-ვაგლახით გამოეუწორებე ვა-ზებს ძირები. ძალიან დამცხა, ხვითი გადამდიოდა. ვი-ფიქრე, იორზე გავალ-მეთქი გასაგრილებლად. მოზრდილი მორვეი მაქვს ფშატებთან შეგულგებული. ზედ ერთი მიგრეხილი წნორის სე გადაჰფაფერია. ის იყო, რიყეზე უნდა გავსულიყავი, ზურგჩანთამოკიდებულ მა-ღალ კაცს მოვკარი თვალი, ხელში ლითონის თეთრი კეტი ეჭირა. ერთი პირობა ვიფიქვე, ვინმე გეოლოგი თუა-მეთქი; წნორის წაფერდებულ ტოტზე მივწყვი, იქიდან დავუწყვე მზერა. მორვეს მიუახლოვდა, ჩინჩხვარებისკენ მიდგა, წყალს ლითონის კეტი დაურია. მტკავლის სიგრძე თევზები ამოვივდენენ გულაღმა. მღვრიე მორვე თეთრად დაიწინწყლა. კაცი წყალხელისკენ ჩაქვივითდა, მოზრდილ თევზს ედროში დაუწყო მოქუჩება. სიმ-

საქ. სსრ კ. მარქსის
სახ. სხ. რესპუბ.
ბიბლიოთეკა

წრისაგან კიდევ უფრო ამწყვეთ ვაგავარკვარებულს სახე-
თაც არც დინამიტი უსვრია, — არც ხმა, არც კვამლი! —
თვეში კი განყვითა. წნორიდან ჩამოვცოცდი, რიყზე
გავულ. მორვეის პირას სანახევროდ მორვილ ვედროში
თვეში ფართხალბედნენ. სიბებში აქა-იქ წვრილი ოფ-
ისტიები ჩახოცილიყვნენ. ვედრო ჩამეფუფუა. ვედროს
დავწვდი, მორვეში ჩავცალე. მერე ჩავყუნტი და ლიფ-
სიტების მორვესა დავაწყე. კაცი გახარებული სახით
მომიხსლოვდა. ეტყობოდა, მეორე ვედროშიაც ბლომად
წამოეკრიბა თვეში.

— რაო, ყმაწვილო, რამ ვაგაო?

— რითი ხოცავ ამ თვეშებს?

— არა ვხოცავ, დაბალი ძაბვის დენით კონტრუზია
ემართებაო...

— ეს ლიფსიტებიც კონტრუზირებული არიან და საცაა
აუხრთხალბედიან, არა?! — წამოვდექი და მუჭა გავუმა-
ლე.

— ლიფსიტები ზოგჯერ ვერ უძლებენ და იხოცებიან.
— უღარდელად ჩაილაპარაკა, ვედრო იქვე დადგა, მო-
რვეისკენ გაეშურა. არც დავფიქრებულვარ, ვედროს
დავწვდი, შორს მოვიხროლე მორვეში.

კაცმა ცერად შემომხედა, გაოცებული ჩანდა.

— შე უპატრონო, ვადაირიე?!

— ვადარეულს რა მიმიგავს?

— მე აქ სასიკინოდა ვარ მოსული? — მკითხა და
ჩემკენ წამოვიდა.

— აქ ნაკრძალია და თვეშის ჰერა აკრძალულია, —
წენარად ავუსენი.

— ვინ დავნიშნა ნაკრძალის დარაჯად?

— დაუნიშნავად! — კაცი მიახლოვდებოდა, ოდნავა-
დაც არ შემინებია.

— ოს, შენა... — შეიგინა და მარჯვენა მომიქინა. თა-
ვის დახრა ვერ მოვასწარი, სახეში მომხედა, წამაბარ-
ბავა. რიყზე ჩავყუნტი, მოზრდილ ქვას დავწვდი,
წამოვიწიე, მაგრამ ახლა წინელი ჩამაწილა ცხვირ-პირ-
ში. მოწყვეტით გადავვარდი. თვალთ დამიბნელდა, მერე
აღარაფერი მახსოვს. გონს რომ მოვედი, კარგა შებინ-
დებულ იყო. ძლივს წამოვიწიე, წამოვგეკეი. კეფა მიტეხ-
და. ეტყობა, წაქცევისას ქვას დავკარ. მიმოვიხედე,
არაფერ ჩანდა. ძლივსძლივობით ამოვალწიე შინამდე. დე-
დაჩემმა რომ დამინახა, იმხელა იკეცლა, კინაღამ მეო-
რედ მისარბუნებელი გავხდი...

— ექიმი ვყავათ?

— არა. რა საჭირო იყო...

— იქნებ დიდზე გაქვს თავი გატენილი! — წუნდა მა-
კა.

— დედაჩემს არ შეეშლებოდა. მომბანა თბილი
წყლით, არყით გამიწმინდა და მალამოც დამადო.

— ბრაკონიერების მომრევი ხარ? რას ექაჩებოდი
იმხელა კაცს?

— ახლა თუ არ გავიქაჩე, მალე აღარც თვეში იქნება
საპატრონო, აღარც ფრინველი!

— მამაშენი ტყეში არავის აჭაჭანებს, შენ იორზე
დაიწყე გუშაგობა?

— მაკატერინე, აბა რა მექნა, თვეში მეწვია რიყი!
— წყნარად გეთქვა შენი სათქმელი და წამოსული-

ყავი...
— მე დამებულვინა: მე ვიპოვე დამაბედი და
თქვენ მიხედეთ-მეთქი?

— იორს თავისი პატრონი ჰყავს!
— ჩვენ შორიდან მაყურებლები ვართ, არა?! — ბე-
ქანამ ხეწს აუწია.

— რატომ შორიდან. შეძლებისდაგვარად...
— ჰოდა, მე შევეცილი, გესმის?!

— შენ ჩხუბსა და აყალმაყალს სკოლაშიაც კარგად
ახერხებ!

— მაგით რისი თქმა გინდა?! — ბეჟანას ბრაზით სა-
ხე უფრო გაეცრია.

— ქვეყნის ქომავი შენ ხარ, უფროსკლასელებს რომ
ევზორები და სახედაჩქვეილს გისტურებენ.

— უსინდისობას, სუსტების აბუჩად ადგებას არავის
შეგვარენ!

— მაგას ვინ გართმევს, ოლონდ ჯერ ჰკვის გატოკ-
ბაა საჭირო, მერე — ხელების.

— არ მოგწონს ჩემი ხერხები? მე სხვანაირად არ
შემიძლია!

— კმარა, დედაშენი მოდის.
ივანზე ბეჟანას დედა ამოვიდა.

— შენ გაიხარე, შვილო, ძლივს ჩავაწყნარე ღორი და
ფრინველი.

— წავლდ დედა ნატო. ხომ არაფერი გინდათ? — მა-
კა აჩქარდა.

— რა უნდა გვიდოღვს, შვილო, დიდი მადლობა!
— კარგად იყავით, საღამოს გინახულებთ.

— კარგად იყავი, მაკატერინე! — ბეჟანამ მწარე ლი-
მილი დაადგინა.

საღამოს მაკა ბეჟანას თეთრი ბლის კუნწულებით
ესტურმა.

ბეჟანა სიცოცხლს ძლივს იკავებდა.
— იქნებ ასკვლისთანავე დაგაცდა ტოტზე ფეხი, პი-
რის გასველებაც ვერ მოასწარი! — უთხრა და სასთუმლ-
თან მიდგმულ სკამის საზურგეზე ჩამოკვდა სიციფო-
ლებში წასკვლის ბლის კუნწულებით.

— მაკატერინე, მადლობელი ვარ უზომო ყურადღე-
ბისთვის.

— ბალი მოგართვი, რისი მადლობა... როგორ ხარ?
— რა მიშავს! — სამხარეულოდან ბეჟანას დედა გა-
მოვიდა.

— მაკა, შვილო, შენა ხარ?
— მე ვარ, დედა ნატო. ავადმყოფი როგორა გყავთ?

— საღამოს სიცხემ აუწია. ჭამით არაფერსა ჭამს...
— მართალია? — ბეჟანას გადახედა გოგომ.

თვალის დანუჭვით დაუდასტურა ბეჟანამ.
— ყმაწვილო, ასე დავსუსტდებოთ და დიდხანს მოგ-
ვიწევს ლოგინში ყურყურს.

— ვაჟკაცობს, შვილო, აღარ მეუბება, — დაიწუნწა
დედა.

— ჩემი ხათრით ივანშემებს! — გამოაცხადა მაკამ.

— არაფერი არ მინდა, გულ-მუცლიდან ყველაფერი უკან ამოვლას ლამობს, — აუხსნა ბეჟანამ.

— ტვინის შერყევა ხომ არ ექნება? — ეჭვი გამოთქვა მაკამ.

— შერყევის რა მოგახსენო, უკმარისობას უფრო ვამსგავსებ, — დააზუსტა დედამ.

— ჩემთან ერთად მაკაც თუ ივანშემებს, მაშინ დავფიქრებები! — განაცხადა ბეჟანამ.

— ავადმყოფის ხათრით...

ბეჟანას დედამ პატარა მაგიდა გამოიტანა, ზედ ვახშამი გააწყო. მშვიდად ივანშემეს. ბიჭი საკმაოდ სუსტად გამოიყურებოდა...

წახვლისას მაკა ბეჟანას შუბლზე ნაზად ეამბორა. ბეჟანას მთელ სხეულზე ჭიანჭველები შეესია. და პოი, საოცრებავ, აღარც ტკივილები, აღარც ბოლმა, თითქოს ყველაფერი უკვალოდ გაქრა.

ბეჟანას კარგა ხნით აღარც ძილი მიჰკარებია!

ბეჟანა ერთ კვირაში ფეხზე დადგა. დასუსტებული იყო და ეზოდან გასვლას ჯერ ვერ იძლეოდა. არადა, მაკა ორი დღე არ გამოჩენილა. მონატრებულზე სისუსტეც დაივიწყა, სიფრთხილეც... ერთხანს ეზოში იწრიალა, მერე ჭიშკარს მიუახლოვდა, ფრთხილად გამოალო. შარავ გავიდა, ჩრდილოვან მხარეს გაუყვა. სოფელი შუადღის მზე ჩაიკიდებოდა. ყველაფერს ალმური ასდიოდა. კაცისეული არ ჰაჭანებდა. სოფლის წყაროც კი ნიტოვებულსა ჰგავდა. მოჩხრიალე მილს ბეჟანამ პირისასხე შეუმვირა გასაავრილებლად. გზა განაგრძო. მაკას კრამიტით დახურულ სახლს რომ უწვდინა მზეერა, ნაბიჯს ოდნავ მოუჩქარა. ეზოში მაკას ძმას — ლექსოს მოჰკრა თვალი. გაუხარდა.

— ლექსოს სიცოცხლე! — ჭიშკარს მოახლოებულმა

დიდაცური სალაში ჩაავლო.

— გაგიმარჯოს, — გამოეპასუხა ლექსო.

— როგორა ხარ?

— შემოდი, რა შორიდანა მკითხულობ! — ლექსო თუთის ხის ჩრდილში კუნძზე ჩამომჯდარიყო, შურდულისთვის ორკაპსა სთლიდა.

ბეჟანამ კუტიკარი გამოალო, ეზოში შევიდა.

— მარტო ხარ?

— პო.

— თქვენები სად არიან? — სვავთა შორის იკითხა.

— უფრო ზუსტად?..

— დედაშენი, მუნი და...

— დადიჯერო, ორივე ერთნაირად გაინტერესებს? — ლექსომ ისეთი თვალებით ამოხედა, კინაღამ გააწითლა ბეჟანა.

— თქვი, ბალო, სად არიან?

— თბილისში წავიდნენ.

— იქ რა დარჩენიათ? — გაიკვირა ბეჟანამ.

— დედაჩემს სახე და მკლავები დაუღუღუდა, ექიმთან წავიდნენ.

— რა დაემართა?

— მურნოების ვენახში ფურჩინისას შხამებისგან გაუმიჯუნდა.

— როდის წავიდნენ?

— დილაადრიანად. მე მგონი, მალე გამოჩნდებიან.

— მამ, დაველოდო?

- გინდა დაელოდე, გინდა გააქე!
ბეჟანას გაეღიმა. გრძელ, დამაშ-
რულ მორზე ჩამოჯდა.

- რას აკეთებ? - ჰკითხა ლექსოს.
- ზარბაზნას, ლულა მაკლია, ხო
არსად გეგულება?

- შურდულს ლულა რად უნდა?
- აბა, რას მეკითხები?!
- ისე, ზრდილობისათვის!

- ჰო, მართლა, ფეხი მოვირჩა? -
ჰკითხა ლექსომ ბეჟანას.

- ვერ ატყობ, აღარ ვკოჭლობ!
რაზე გაგახსენდა?

- ისე, ზრდილობისათვის.
ორივეს სიცილი წასკდა.

- მაკამ - იმ ამბის მერე თავის
ტიკილი დასჩემდაო.

- რომელი ამბის მერე? - წყრომა
გაერია ბეჟანას ხმას.

- ბლიდან რო ჩამოვარდი.
- ჰოოო... მტკივდება სიხეზე და
დაღლილობისას.

- შენც იჯექი ჩრდილში და ნურც
საქმეს მიეძალები.

- დღეიდან მასე მოვიქცევი! -
ბეჟანამ მორჩილად დახარა თავი.

აინება და ლექსოს ფერწასულ სა-
ხეს წააწყდა. ლექსო ჭიშკარს მისჩე-
რებოდა.

- ვაიმე! - ძლივს აითრია წელი.
- რა მოხდა? - ბეჟანა ვერაფერს
მიმხვდარიყო.

ეზოში მაკა გამოჩნდა.
- დედა სადღა?! - ლექსო დას
შეეგება.

- მაკა, რა ამბავია?!
- დედა საავადმყოფოში დატოვეს.

- რომელ საავადმყოფოში? -
ლექსო ცრემლებს ძლივს იკავებდა.

- ინფექციურში, ასე მალე გამოჯანმრთელდებაო.
- რამე სერიოზულია? - ჰკითხა ბეჟანამ.

- ალერგიულია, ორ კვირაში გაუვლისო.
- მერე, ჩვენ რა გვეშველება? - ლექსოს გული ამო-
უჯდა.

- კარგი, გაჩუმიდი, სირცხვილია! - ამშვიდებდა მა-
კა უმცროს ძმას. - მაშიდათან გადავალ, ბუბოს გადმო-
ვიყვან.

- შენ რატომ, მე და ლექსო წავალთ!
- ჰო, ჩვენ წავალთ, - სლუკუნს უკლო ლექსომ.

- დედამ წამოსვლისას სულ ის იძახა, ვენახის ჯავ-
რი მკლავსო, კვირას უეჭველად უნდა შეიწამლოსო,
- დაიჩივლა მაკამ.

- ვინ გიწამლავთ? - დაინტერესდა ბეჟანა.
- კოტიტა მიმა. კოტირის გაყიდვას არის გადაყოლი-

ლი, ჩვენი ვენახისთვის მოიცლის?!

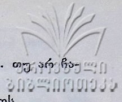
- დარდი ნუ გაქვს, მე შევიწამლავთ! - ისე უცებ
გადაწყვიტა ბეჟანამ, ერთი არ დაფიქრებულა, მოერეო-
და თუ არა საქმეს. - ლექსოც მომენმარება.

- მაშ, რას ვიზამ! - ცრემლები მუჭით ამოიმშრალა
და საქმიანი კაცის იერთი თქვა ათი წლის ლექსომ.

- მოერევი? - ეჭვი გამოთქვა მაკამ.
- პატარა ვენახის შეწამვლას რა დიდი მორევა უნდა!

- დაიმედდა ბეჟანამ.
მაკამ ხმა ვეღარ ამოიღო, თვალეები ამოუნესტიანდა
მხოლოდ.

კვირას ბიჭებმა უთენია დაიჭირეს თადარიგი. მეზ-
ობლის ვირის ტყუპად რძის ძველი ბალონები დააწყეს,

შესაწამლი აპარტით და სხვა წვრილმანით დატვირთეს. წყაროზე ბალნონები პირთამდე გაავსეს, მჭიდროდ დასხვეს, ვენახისკენ დაადგინეს ვახს.

ლექსიონთ ვენახის სოფლის ბოლოში იყო. მოხრე-შლილიან მარჯვნივ გადაუხვევდი, მაყვლიან ორიღობე-ში ცოტას გაივლიდი და ღვინა ლევის ქვეშ ერთიანად ამოვანგულე ბტონის თაღარს წაღვებოდი. ბიჭებმა ტაჭკა მოხერხებულად მიაყენეს. წყალი თაღარში ჩა-ცალეს, წინა დიდეს გახსნილი შაბიამანი ჩასასეს. მერე ვედროში კორი გახსნეს, წმინდა ზადეში ფრსილად გა-დაწურეს. ზურმუხტისფერი მამაპაპური სხნარი გამოვი-და.

- როგორია, ბეჟან? - ხარობდა ლექსო.
- ჰა?! - ბეჟანას მუჭით ამოჰქონდა სხნარი, შუბლ-შეკრული დასჩერებოდა.
- ზუსტად დავაყენეთ ორპროცენტინი და ფერიც კარგი დაიჭირა! - არ ისვენებდა ლექსო.
- ჰო. დავიწყეთ, არა? - იკითხა ბეჟანამ.
- დავიწყეთ!

ბეჟანამ ძველი დაბამბული უმკლავებო ქურთუკი ჩაიცვა, ღილები საგულდაგულოდ შეიკრა. თავზე ძველი ქული ჩამოიშო.

აპარტის სამხრეები მოირგო, წელში გასწორდა, სიმძიმისაგან ოდნავ წაპარბაცდა. მერე გაიმართა, მწკრი-ვებს შეუყვა. მარჯვნივ საბერველის ბერკეტს ატანდა ძალას, მარცხენით ფითილსა თუ ნაყოფს უმარჯვებდა სხნარს. თავიდან ცოტა გაუჭირდა, უთავებოლოდ აუტრე-ვა ვაზებს შრიალი, უფრო მეტად თვითონ ამოივანგულა. მეტე და მერე უფრო დამშვიდდა, ალღო აუღო საქმეს. ლექსო კეთხანს შორიასლო მისდევდა, როცა საქმე აწ-ყობოდა დაიგულა, მწკრივებიდან გამოვიდა, გახარე-ბული მუწანე ბალახზე მალავებს ვადაღებოდა.

გაუფადებოდა თუ არა ბეჟანას სხნარი, აპარტს მო-იხსნიდა, იქვე, ქობის წინ, კუნძზე ჩამოჯდებოდა სულის მოსათქმუნად. მამინ ლექსოს ჯერი დგებოდა. გაქერ-ქილ ჭიგოს გულიანად დაურევდა დალექილ სხნარს, პირწატებილი ლიტრით აპარტის ავსებას იწყებდა. შუას ცოტაზე ააცილებდა, დაიძახებდა:

- მზად არის, ოსტატო!
- ბეჟანა გაიღიმებდა, დინჯად წამოდგებოდა, თაღარს მიუახლოვებოდა, გამხდარ ბეჭებს შეუდგამდა აპარტს და განაჯერობდა შეწამულას.
- შის მომძლავრებამდე ბიჭებმა საქმის თითქმის ორი შესაძედი მოილიეს.
- ბეჟან, ხო არ დავესვენა? - ჰკითხა ლექსომ.
- გვარიანად დავიღალე, - აღიარა ბეჟანამ და სხნა-რი ერთიანად შეღებილი ქურთუკი გაიძირა.
- ხამად რო ხარ, ათრემ... - შენ რომ არ მეხმარებოდე, ამდენს ვერ შევწამ-ლაოვდი.
- გვ რა სახსენებელია, აპარტში ჩემზე პატარა ბი-ჭიც ჩავიხსამდა წამალს.
- მასე გვეგონოს. რა მშვენივრად გამოხორბოლილ მტყენები!

- კარგად ასხია, არა? - იკითხა ლექსომ.
- არა, კარგად პირი უჩანს მოსავალს. თუჯერ წაუკლი ჩერქევა... - რად უნდა ჩაჩქქვოს?! - უჯვოს ლექსოს.
- რა ვიცი! - ხელი ჩაიქმინა ბეჟანამ.
- ქობის პირას ჩამოსხდნენ, შხერა სოფლისკენ გაეკ-ცათ.
- მომშვიდა! - თქვა ბეჟანამ.
- მეც ამეწევა კუჭი. მაგრამ მაკა მალე ამოვა ალბათ.
- ამის თქმა იყო და ვენახის თავში მაკაც გამოჩნდა.
- მაკა! - იყვირა გახარებულმა ლექსომ და დის შესახვედრად გაენთო. მოღიმარი მიეჭრა, კალათა ჩა-მოართვა. მაკა კიდევ უფრო გამხდარიყო, ფერმოკრალ სახეზე მხოლოდ თავისფერი თვალებიღა ენთო. ვენა-ხის მწკრივებისკენ მიდგა. უკვე შემძრალი ვაზები ფი-რუზისებრად ხასხასებდნენ. ბიჭების ნახელავს მონუ-სნულივით შესეკებოდა. მაკა უფრო ღრმად შევიდა მწკრივებში. სიხარულის ცრემლი თავისით წამოვიდა. თავს მოერიბა, ერთიანად ანთებული მობრუნდა ბიჭებ-თან.

- ბიჭებო, ეს მართლა თქვენი ნავაჟაკარია?
- გაუტყდი, ბეჟან, ვისიყავა!
- თვითონ მოახსენე! - დაიმორცხვა ბეჟანამ.
- ვისი იქნება, ბეჟანას ბეჭებისა და ცოტაც ჩემი მკლავებისა! - თქვა ყინად ლექსომ და თავის სალა-მურა მკლავებზე დაიხედა.
- ყველას ღიმილი მოერია.
- ისე ვასაუზმოთ, თქვენს შრომას და კაიბიჭობას რომ ეკადრება!
- მაკა დატრიალდა. სუფრა ჭერმის ხის ძირში გაშა-ლა: თონიენ ახლად გამოცხვარი შოთები, თუშური ყველი, კიტრი, პამიდორი, მოხარული კვერცხები, ქორფა მწვანილი, შემწვარი წიწილი...
- აბა, ხელედი გადიანბეთ და სუფრასთან გიწვევთ, ჩემო ვაჟაკებო!
- ბიჭებმა ხელ-პირი ფრუტუნითა და სიცილით დაი-ბანეს და სუფრას მიუსხდნენ. მაკა შორიასლოს ჩამოჯ-და, ერთხანს ჩუმად შეეცეოდა, მაღიანად.
- შენ რატომ არ ჭამ? - შენიშნა ბეჟანამ.
- მე და ბუბო წამოსვლისას ვეგახვლი.
- ასე გემრიელად რომ გამიმასპინძლებოდნენ, სულ ვენახის შეწამვლაზე ვივლიდი! - ნაღდ მუშასავით განანახდა ლექსომ.
- მართლა კაცით არ გაერია მარაქაში?! - იცი-ნოდა მაკა.

ყმაწვილები საუზმეს რომ მორჩნენ, მაკამ სუფრა ალაგა. დარჩენილი საჭმელი კალათაში ჩააწყო, ქობის მიამაფურღოვა.

- ვენახების თავზე თითოიმებდა იენისის სიცხე.
- სანამ კარგად აგრილდებოდეს, დაისვენეთ, რაც დაგრჩათ, მერე შეწამლეთ, - დაიბარა მაკამ და შინი-საკენ აჩქარდა.

შრომის გაკვეთილები

— აღარ ჩამოგაკეთებავ? — ჰკითხა ლექსომ.
 — რიდასთვის ჩამოვიდე, საჭმელს ქონხი ვიტოვებთ, შინ ათასი საქმე!
 — მაკა წავიდა. ბევრანამ სვედიანი მშურა დაადვენა.
 — რაზე აჩქარდა? — ჰკითხა ლექსოს.
 — რა ვიცი...
 სიცხემ იმატა. მზის ჭრიჭინებმაუც უმატეს დაფა-
 შურნას.

ბევანა წამოდგა, ქონხი მურგო თავი. მაღალზე გა-
 მართულ ხის ტახტზე წამოწვა. ლექსომ ერთხანს იწრი-
 ალა. ვირს ჩრდილისკენ გადაუნაცვლა, წყალი დააღვეინა.
 ბოლოს იმანაც ძველი ქურთუკი გაშალა მწვანეზე,
 ზედ მიწვა და წასთვლიმა...

— ბევანა — შესძახა ახლად გამოღვიძებულმა ლექსომ.
 პასუხი დაუგვიანეს.
 — გძინავს, ბევანა!
 — ჰა! — სმა ამოიღო ბევანამ.
 — რამოდენა გძინებია!
 — ჰოოო...
 — გაიხედე, როგორი ნიავე უბრაავს!
 — კარგია, ცოტა აგრილდება.
 — ამბობენ, შეწამვლისას არ ვარგაო.
 — ქარი არ ვარგა, ნიავეს არა უკნის!
 — ბევან, თქვენს ვენახს ვინა სწამაღავს?
 — როცა შინ არის — მამაჩემი, როცა არა — აბრია

ძია.
 — ჰოოო...
 — რაზე მკითხე?
 — ჩვენ სომ არ შეგვეწამლა?

ბევანა ხის ტახტიდან წამოდგა, ქონხიდან გამოვიდა.
 ჩრდილში წამოგორებულ ლექსოს შვაგლო თვალი, სა-
 ხეზე თბილმა დიმილმა გადაურბინა:

— იმხელა ვენახს მე და შენ სამ დღესაც ვერ მოვე-
 რევიტო.
 — ძან რომ მოვინდომოთ?
 — ბიძაჩემი არ გაგვაკარებს. მოდი, თქვენს ვენახ-
 ში რაც დავერჩა ვასაკეთებელი, იმას მიგზედოთ.
 ბიჭები დარჩენილ საქმეს მალე მოერივნენ — ცალ-
 კე გაწაფულები, ცალკე — დასვენებულზე ჯანმოკრე-
 ბილები.

დასასრული ზეგაზა ნიკაიზი

სიხარულით ელიან მერვეკლასელები ყოველი პა-
 რსკეცვის დადგომას. მაინც რით არის ეს დღე ასე სა-
 სიხარულო იმით, რომ ამ დღე მერვე კლასს ორი შრო-
 მის გაკვეთილი აქვს. ის, რომ გოგო-ბიჭებს ასე უყვართ
 შრომის გაკვეთილები, რომ ასე მიუხარით, სახელოს-
 ნოში, მაწაველების, ბიჭოკ ქურციკითა დამსახურე-
 ბაა. თუმცა, კაცმა რომ თქვას, არაფერს განსაკუთრე-
 ბულს ბიჭოკ მასწავლებელი არ აკეთებს, უბრალოდ,
 შრომას გვასწავლის.

ირეკება ზარი. მერვეკლასელები შედიან კლასში და
 მასწავლებელს უცილიან, იღება კარი და ისიც შემოდის,
 ესალმება ბავშვებს და მერე ყველა ერთად სკოლის სა-
 ხელონოში მიდის. იწყება შრომის გაკვეთილი. ყველა
 დააქმებულია, ყველა ვატყობით: აეთებს თავის საქ-
 მეს. მთელი დღე რომ სახელოსნოში აყოფო, არ მოს-
 წყინდებათ. გოგონები ხატავენ და ამ ნახატებს ჩარჩო-
 გში სვამენ, საგამოფენოდ ამზადებენ. არც ბიჭები
 არიან უქმად — ავთო, მამუკა და თემური ხეზე კრიან,
 ვანო და ჯონდო ჩარხს ამუშაებენ. არც დანარჩენებს
 აკლიათ საქმე. მასწავლებელი კი გულმოდგინდ დადევ-
 ნებს თვალს მათ საქმიანობას. ზოგს შეაქებს, ზოგს შე-
 ნიშნავს მისცემს. შეუსწორებს, ურჩევს, აუხსნის. ასეა
 ყოველ პარასკევს, რომელსაც ასე სიხარულით ელის
 ყველა მერვეკლასელო.

ლია ბიბაური,
 დუშეთი, ქართლის რეპლიკანი
 სკოლა.

დავითისასურათი და..

აცანის სტალინის სახელობის კოლმურწეობის გამ-
 გეობამ ცხრა პიონერი სტრამის რესპუბლიკურ გამა-
 რისაღებელ პიონერულ ბანაკ „ოცნების“ უფასო საგზუ-
 რებით დაგვიკრილოვა. ბანაკში გატარებული დღეები
 არაადეა დაგვიწყდება. ყოველი მომდევნო დღე
 წინანდელზე უფრო სახალისო იყო, ერთმანეთს ცვლი-
 და ექსკურსიები. კონცერტები, ამორტული შეკობრბე-
 ბი, შეხვედრები საინტერესო ადამიანებთან, კინოფილ-
 მები, ლაშქრობები... ზუთმა ჩვენგანმა მიიღო ქების
 სიგელი — „სანიმუშო ყოფაქცევითა და საბანაკო ცხო-
 ვრებაში აქტიური მონაწილეობისათვის“.

სანიმუშო უბრაბამ,
 ლანიხუთი, აცანის საშუალო
 სკოლა, V კლასი.

საპროზა საპოეზო

ორ ოქტომბერს სახეიმო ხაზინან პირდაპირ ჩაის პლანტაციებს მივამართეთ. ჩვენს რაზმში თექვსმეტი წევრია. შრომა ყველას გვიყვარს, მაგრამ იმ დღეს გაცილებით უფრო მეტი ხალხით შეგენთეთ ბუჩქებს.

ჩვენი რაზმი ორი რგოლისაგან შედგება. ერთს მე ხელმძღვანელობ. მეორეს — ლია ქვარცხავა. ერთმანეთს ვეჯობრებით, ვინ უფრო მეტსა და ხარისხიან „მწვანე ოქროს“ მოკრებს. ჩემი რგოლი ყოველდღიურად 200-230 კილოგრამ ჩაის აბარებს მიმღებ პუნქტს, თუმცა არც მეგობრები ჩამოგვრჩებიან. ჭერჭერობით გამარჯვებული არ გამოვლენებულა, მაგრამ სულ ერთია. ვინ ეის აჯობებს — მთავარია, საერთო საქმეში გაიმარჯვოს.

ნანო ბაღლიანი,
ბაგბეკოტი, 1-ლი გურამის რეა-
ლიანი სკოლა, VII კლასი.

შენს სადიდებლად უნდა დავანთო
ჩემი სიცოცხლის ყველა სანთელი.

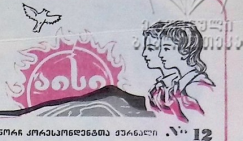
თვლი მოავლეთ საქართველოს,
მის ბუმბერაზ მთებს —
გულში სიცოცხლის სიყვარულს და
სურვილს ავინთებს.
ხან ამ თოვლიან მწვერვალებზე
ნისლეები წვანან,
ხანაც, მზის სხივით მოსირმულნი,
ამაყად დგანან.
მზემ დაამშვენა საქართველოს
მთაცა და ბარიც.
ჩემი მამული იმედით
ღამაში არის!

ინაა მაღლითაში,
წითელწვარო, ზემოქედის 8-წლიანი
სკოლა, VII კლასი.

მიყვარს

მიყვარს ფოთქვა კვირტის,
ფოთლებს — შრიალი,
ჩიტების — ჭიკჭიკი,
წყაროსი — ჩხრიალი.
მიყვარს ხევში ქვები,
ბრდვლია ასკილი,

ღალი შაჯრიშვილი, ფოთელი წარბო,
ჯაფარიძის ს.ს. სკოლა, VI კლასი.

სოფლის ორღობეში —
ცხენები დაღლილი.
მიყვარს ჩემი სოფლის
მოხუცი გლეხები, —
შრომით დაკოჭრილი,
დაღლილი ხელებით.

შიშოუსკელის დადა

ჩვენი საამაყო ჭაბუკო,
სად დაგვეკარგე, შოთა?
დედას თვლები დაელაღა...
გული უტირის და შფოთავს...
დედას მოენატრე, შოთა...

მაია ოჩიბაძე
თბილისი, მე-18 საშუალო
სკოლა, VII კლასი.

ჩვენი ჩამოთქმულია

მინდა

ვიტყვას

მისარია, რომ შენი შვილი ვარ,
და მე ვამაყო შენი დიდებით.
ბედნიერი ვარ, სხვა ძმებთან ერთად
შენც რომ მაღლები,
მზედ რომ ინთები.
სულ პატარა ხარ, მაგრამ ხარ დიდიც,
შენს სიღამაზეს არ აქვს საზღვარი.
ღმერთო, შენი ცა რა მაღალია,
რა საყვარელი — შენი მთა-ბარი!
შენს სიყვარულში მინდა ვიცოცხლო,
რათა მოვასწრო ყველა სათქმელი.

მკვლავი

ნან სანსე

მზის სხივებმა ზღვაში იბანავეს. ნავეში ჩასდნენ და შუა ზღვაში გავიდნენ. უცებ ნაბოლარა დამ თავზე იტყა ხელი, ჩემი ოქროს გვირგვინი ნაპირზე დამჩრა, მუხის ტოტზეო. უგვირგვინოდ შინ როგორ გაბედავდა გამოჩენას! დებს სისხოვა. უკან გავებრუნდეთო. დებმა ძარი უთხრეს, ძალიან დავიღალეთ, ძალის დროაო. რაკი ნაბოლარა და ასეთი დოყლაპიაა, დე, თვითონ გაბრუნდეს ნაპირზე და დედამიწაზე დარჩეს დილაამდ, სანამ დები ისევ არ მოვლენ საბანაოლო...

ნაბოლარა დამ ნაპირისაკენ გასცურა. მაგრამ დახეთ,—ო, საშინელება! გვირგვინი მუხის ტოტზე აღარ იყო. ხის ქვეშ კი წარმოსადეგი კაბაღი იდგა — შეთომიანი და ცისფერთავ-

ლება. მან მზის ასულს თავისი მძლავრი ხელები შემოხვია და თავლივით ტკბილი სიტყვები შეაგება.

— დარჩი ჩემთან სამუდამოდ. ჩვენ ერთმანეთი გვეყვარება და ვერაი ძალა ვერ დავაშორებებს: გახდი ჩემი მუღღლე.

— აბა, დედამიწაზე როგორ უნდა დავრჩე? აქ ღამეები ბნელია და ცივი. შინ კი ოქროს სასახლე ვცხოვრობ. ჰერზე ბრილიანტის ვარსკვლავები გვინთია. დღე ოქროს ძაფს ვართავ, საღამომობით ზღვაში გბანაობ, დღესასწაულებზე კი მთავრის ვაგებთან ერთად ვცეკვავთ და ვერცხლის რაშებით ვსვირნობთ. აბა, შენ როგორ ცხოვრებას მთავრობდ შენამაგიეროდ? — ჰკითხა მზის ციკამა.

— მე შეგპირდები ცვარ-ნამიან დიღებს. საამოდ რომ გვირგვინებს ფხებებს, ფრინველთა გალობას, ხეთა

ფოთლების შრილის. შეგპირდები დღისით შრომის სუფევას, საღამომობით საამოდ მოქანცულობას და ღამისობით კი ჩემი მკერდით დაგებობაბო, — მიუღო დედამიწის ძემ.

— აბა, მაჩვენე დედამიწის ეს მშვენიერებანი და მერე გადავწყვეტ. დავრჩე თუ საშობლოში გავებრუნდე, — უთხრა მზის ასულმა.

დედამიწის ძემ მზის ასული მდინარესთან მიიყვანა, სადაც შოთხვი ჰყვაროდა და ბულბულები გალობდნენ.

— ოდესმე გსმენია ასეთი მშვენიერი სიმღერა? — ჰკითხა დედამიწის ძემ.

— არასოდეს, — გულწრფელად აღიბრა მზის ასულმა.

— გსმენია ოდესმე მდინარის ჩხრილი ზღვასთან შერთისისა? გიგარძენია შოთხვის სურნელი? ან იცოდი, რა არის სიყვარული?

— შენ ხარ ჩემი სიყვარული, მე შენთან დავრჩები, — პირობა მისცა მზის ასულმა.

მაშინ დედამიწის ძემ ის თავის ქოხში წაიყვანა. აქ მზის ასულმა ლურსმანზე ჩამოკიდებული თავისი გვირგვინი დაინახა.

მეორე დღით ამოდ უხმობდა მშობლიურ სახლში მზე შვილს. ამოდ არწმუნებდა, უცხოეთში მიიმე ხვედრი გელისო. ასული ჭიუტად უარობდა, არ დავებრუნდებო, დედამიწაზე ცხოვრება მიჩრეენია მზის სამფლობლოში ყოფნასო. მომწყინდა ყოველ ცისმარე დღე სართავთან ჭლიშაო. აქ შოთხვი ჰყვავის. მდინარეები მოჩუჩხუხებენ, ბულბულები გალობენ. სჯობს შოთხევა გამომიგზავნო, რომ დედამიწის ძესთან ჰორწილი გადავიხილო.

— დედამიწის ძე მე არ მეყვარება, მაგრამ შენ ვერ დავიშლი იმის სიყვარულს. ოღონდ გრძნობას არ უნდა ანაცვალო საშობლო. მეტი რაღას იქმ, სახლი რომ მოგეანატრება? — ჰკითხა მზემ და ღრუბლის ფარდა გამოსწია, ნიშნად იმისა, მეტი აღარაფერს გეტყვიო.

ჯაჯა სიხიუვიძე

XVII საუკუნის ქართველ სახალხო გმირთა შორის ერთ-ერთია ზაზა ციციშვილი. წარმოშობით იგი ციციშვილთა ძირძველი გვარის შთამომავალი იყო. მამამ შვილს თავისი ღიდი წინაპრის, ზაზა ციციშვილ-ფენასკერტელის სახელი დანათლა. მშობლები სამამაციონითა ზრდიდნენ, ამიტომაც იგი ერთობ გულადი, ძალოვანი და თანაც მოხერხებულ მებრძოლი ქაბუჯი დადა.

იღროთინდელი წესისა და რიგის მიხედვით, ყველა დიდგვაროვან ქართველს თავისი საგვარეულო ადართ-შო ჰქონდა. სადროშოს თავისი აარდალი ჰყავდა. ციციშვილთა სადროშოს სარდალი ზაზა იყო, როგორც საბრძოლო ხელოვნების მცოდნე და თავდადებული ვაჟაკი.

1609 წლის ივნისში ქართლს თათარხანის ღიდი ლაშქარი შემოესია. მტერმა გადმოლაზა სამხრეთ სარკვარი, ერთხელ ამოსოცა მესაზღვრენი და შიდა ქართლში შემოიჭრა. უნდოდა ხელში ჩაეგდო ქართლის მეფე და გაბატონებულიყო. ამ დროს მეფე ლუარსაბ მეორე ცხირეთის ციხესიმაგრეში მყოფდებოდა და მცირერიცხოვანი რაზმი ედგა მცველად. მის გვერდით იყვნენ გამოჩენილი სარდლები: გიორგი საყაყე

— არ მომენტარება! — ამყად ასძახა შვის ციციამ.
იქორწინეს. ერთ ღღეს ღღამი-წამ მოითხოვა, ღღრა პატარაძალი ოჯახში ღღტრიადღესო, აღღეს ღღა ღღაში ფუტკრებს უღღლოს ყური, სღღეს სღღებში არ შღღფრინღღნენო. ერთ-მანეთს მიჰყვა ფუტკრის ზღღუნევი: ერთფეროვანი ღღღები, საღღა იყო მამაციური ჰუნება ვერცხლის რაზღღბისა, მზიარული აცევა-თამაში მღღვარის ჰუნებთან, ან ღღებთან ერთად ნავით ზღღვაზე სეღღრობა?

გუთანში შებმული ცხენები ფეხებს ძღღეს მოათრეუღღნენ. მუშაობისაგან წელში იყო გაწყვეტილი ქმარი.

— იქნებ შოთხეი მომიტანო მღღინარის პირიღღად, — სთხოვა ერთხელ მზის ასულმა.

— შოთხეი მუღამ კი არა ჰყვავის, — შეუტია ღღღამიწის ჰემ.

— ბულუღღლის გაღღობა მიინც მომამსენინენ...

— არც ბულბუღღები გაღღობენ მუღამ.

— რა ხანი, ერთი ტუბილი სიტყვაც არ დაღღცღენდა, ნუთუ სიყვარულიც წარმავალია?

— სიყვარულიც წარმავალია.

— მამ, რაღა მარადიული?

— მარადიული შრომა, — მიუჯო ღღღამიწის ჰემ, აიღო ცელი და მინდორში წავიდა.

მზის ასული ისევე მარტო დარჩა. ისეთი სეღღა შემოაწევა, ისე მოუნატრა სამშობლო, რომ ღღთმო სიამაყე და ვეღღრებით მზისკენ იბრუნა პირი:

— მზეო, საყვარელო მზეო, მისმინე, გეთაყვანები. სამშობლოს ნატვრამ შემიპყრო. სიხრად სულ ბავშვობის ბილიკებს ვხედავ, ყურებში სულ ჩემი ღღბის თითისტარების ბზრიალი ჩამესმის; მომიტევე და წამიყვანე ისევე შერთან!

მზე ღღღდა.

ნაბოლარა ასული კი განავრტობღღვდღღებას.

— ღღღღებულო მზეო, ნუთუ არა

გრძნობ. რა უღღღღღოა შენი ციცი გუტხოეთში? წამიყვანე ისევე შერთან და, თუ ჩემი შვილობა აღარ გინდა, მოახლედ დაგიღღები.

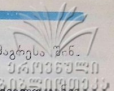
— ძალიან ღღღხანს დარჩი შენ უტხოეთში, იმღღენად ღღღხანს, რომ ღღღღამიწის ფეხებზე ით ჩაეზარდა შენი ფეხები. ვეღღარას გიშველი, — მიუჯო მზემ და თვალებზე თეთრი ღღღუღღლის პირსახოცი დაიფარა.

მზის ასულს ხეღღებზე ბროღღლის ცვარი ღღღეცა — მზის ცრემლები. უნდოდა ფეხი გაღღედგა, მაგრამ ვეღღღარ შეძლო, ისე მაგრად ეკირა მიწას.

სეე დარჩა მზის ციცი ღღღღამიწაზე და ყვეიღღად იქცა. სამშობლოზე დაღღარღღინებუღღი, საითაც მზეა, მუღამ იქით იბრუნება პირისახეს. აი, ამიტომ ეძახიან ამ ყვეიღღს მუსეღღუმ-ზირას.

თარგმანა ქეთევან ზილაშვილმა
მხატვარი ღღ. ზარაშვილმა

და ზაზა ციციშვილი. მალე ცნობა მოვიდა, მტერი გამოჩნდა. მეფე მკირე რაზმით აბა რას ვახდებოდა: მოძალადე მტერთან. გიორგიმ და ზაზამ მხედრბა შერაბებს და ნიაბის ბოლოს, სხერტის ქალაქი მდგრად დეკვეთენ თათართა 60-ათასიან ლაშქარს, რომელიც, ის-ის იყო, გაშლას იწყებდა. შუბონსონით განთქმული, მკლავით ძლიერი ქართველი ამხსენებელი მტრის მოწინავე რაზმების ძლიერებას. ამ ბრძოლაში ყველაზე დიდი გამარჯვება ზაზა ციციშვილმა მოიპოვა.

ისტორიული წყაროები მოწმობენ, რომ თათართა ერთი ფაშა წარმატებით უძღვებოდა ბრძოლას. ეს დიანახა გიორგი სააკაძემ და ბრძოლაში გართულ ზაზას გადასცაბა, მთავარ ფაშას მისიყო. ზაზამაც აღარ დაუყოვნა, ვაფთრებულ ბრძოლაში ფაშა ხმლის ერთი დაკვრით ცხენიდან ძირს დასცა და მოკლა. მერე თვითონაც გადმოეშვა ცხენიდან და ფაშას ხმლით თავი ვაჯდებინა. ის იყო, ფაშას თავი აიღო, რომ მტერი წამოაღო. მამუნი ზაზამ, მტერსაც არ გამკლავებოდა და ნადავლიც არ დაეკარგა, კბილები ჩაავლო ფაშას წვერს, ხმლით და შუბით მტერი გადაეჭრა, ცხენს მოახტა, მეფისაკენ გაქუსლა და ფაშას მოკვითილი თავი წინ დაუვლო, თვითონ კი ისევ ბრძოლის ველს მიაშურა.

XVII საუკუნის პოეტი იოსებ თბილელი თავის პოემაში „დიდმოურავიანი“ გმირ გიორგი სააკაძეს ათქმევინებს:

„ზაზა ციციშვილს იცნობდით,
როგორ ველსტული არია...
ზაზასი შვიკის იმ დღესა,
თუ რა სკჷმისა მქნალოა,

ფაშები იყვნეს, რომ ხოცოეთ,
გარდახტა მოსჭრა თავია...
წვერით კბილს თავი მოკლა,
ცხენსა მოახლტა: „აია!“

ზაზა ციციშვილის გმირობა არ გამოირჩა ქართულ მატანესაც:

„ხოლო ციციშვილმა ზაზამ მოკლა ერთი დიდი ფაშა და ჩამოხდა, თავსა სჭრადა. ამაზედან წარმოადგენს მრავალნი ყიოიზნი, და რა სცნა ზაზამ, მოჭრილი თავი წვერით კბილში დაიჭრა და მოახტა ცხენსა და წამოვიდა“ (ბერი ეგნატაშვილი, ახალი ქართლის ცხოვრება, 1940, გვ. 117).

მტერმა სხერტის ქალაქში შემდგომ ბრძოლას თავი აარიდა და მტკვრის ხეობით ახალციხისაკენ გაემართა. ქართველებმა მტერს ბორჯომის ხეობაში ვაზა შეუტყრეს და ტაშმეკარში სასტიკი დამარცხება აეგმეს. ზაზა ციციშვილმა ამ ბრძოლაშიც გამოიჩინა თავი.

თაყაიზ ბაგრატიონი

XVIII საუკუნე საქართველოში პოლიტიკური ინტელექტობის ზანა იყო. ვარუშ მტრები, ყიზილბაშები და თურქ-ოსმალნი, წეწნდენ და გმუჭდნენ საქართველოს. ქართველები გმირულად იგერიებდნენ მტრის გამუდმებულ თავდასხმებსა და თარეშებს.

ერთხელ მეფე თეიმურაზ მეორის ბრძანებით საბარათიანოს სადროშოს სარდალ სულხან ორბელიანს დაევალა შეეკრიბა ჯარი და გაელაშქრა თურქ-ოსმალთა ციხეზე ყარსში.

ყარსი (იგივე კარი) საქართველოს უძველესი მიწა-წყალი იყო და სულხან ორბელიანი მთელი მონდომებით შეუდგა სალაშქრო მზადებას. საბარათიშვილო-საორბელიანი სადროშოს ჯარს მეფის ბრძანებით კახეთის რაზმებიც დაემატა და მათ ერთობლივი ძალით გაილაშქრეს ყარსის ციხე-სიმაგრეზე. ქართლის მემკვიდრის მიწობით, „ქართველთა ჯარისაგან ოსმალის ქვეყანა ისევ შენებულნი იყო, რომ ყოვლის ქვეყ-

ნი აკეს ციხესა და სიმაგრესა შინ. მიეპართნეს“.

ყარსის სანახებში მუცლანაგვრად არსებობდა თოილი ქეთი კლდეზე ნაშენი ციხესიმაგრე, ყველასაგან მოსაწონი, რომელსაც ციხე ზარაშატიცა იწოდებოდა. სწორედ ამ ციხის იმედოვნებენ გამაგრებულნი, თურქ-ოსმალნი.

საბარათიშვილოს სადროშოს მებრძოლთა შორის იმყოფებოდა ახალგაზრდა ვეჯაკი თამაზ გაბაშვილი, რომელიც ბავშვობიდანვე იწვეებოდა ასპარეზობაში: ფარეჯობაში, ჯიროთისა და ყაბაზში, ციხესიმაგრეთა კედლებზე ასვლაში თუ კლდეზე ცოცვაში.

ერთხელაც ბირთვისის მიუვალ ციხეზე ასვლაში მოეწყო ასპარეზობა. ბედსა სცილდნენ ახალგაზრდა მებრძოლნი. ერთმა საიდანღაც კბე მოიტანა. ორი თუ სამი ახალგაზრდა მებრძოლი ციხეში გადახდა და „მტერს“ თავს დაესხა. ჯერი თამაზ გაბაშვილზე მიდგა. თამაზმა ხელი ჰკრა კბეს. ამის მხილობენ გაკვირდნენ, ნუთუ უკბილად ავა ციხის კედელზეო. თამაზი, რომელიც კარგად ფლობდა კლდეზე ცოცვის ხელოვნებას, ციხის კედელზე ავიდა, მალე მოექცა თავზე მთავარ გოდოლს და „მტერს“ შეუტია.

თამაზ გაბაშვილი მებრძოლთა მოწინავე ნაწილში იყო, როდესაც ქართველთა რაზმები ზარაშატიც ციხეს გარს შემოადგნენ და ალყაში მოაქციეს.

სარდლის ბრძანებით, ქართველებმა რამდენიმე იერიში მიიტანეს ციხეზე, მაგრამ მეციხოვნენი მდგრად იცავდნენ ციხე-სიმაგრეს და ქართველთა რაზმებს უმკლავდებოდნენ. ამის დამნაშავე თამაზ გაბაშვილი გამოეყო რაზმებებს და სარდალთან მიიჭრა.

— სულან სარდალო! სირცხვილით თვიე, ეს ციხე თუ არ ავიღეთ, გარეთ იქნის არ გამოგვეყოფა!

- ჩვენ ალყას დიღასნ ვერ გაუძლებენ, დავენებდებიან, — დააშვეი-
და სარდალმა თამაზი, თან დაუშატა:
— ჩემო თამაზ, ვიცი, წარჩინებული
მებრძოლი ხარ. წაიღ, შენს რაზმში
დაბრუნდი.

— არა, სარდალო, სირცხვილიც,
რაზმში ვერ დავბრუნდები, თვითონ
რაზმელებმა გააზღეს ჩემი თავი
ნება მომეცე, რაზმით ციხეზე იერი-
ში მივიტანო და შიგ შევიკრა.

სულხან ორბელიანმა კარგად იც-
ოდა თამაზ გაბაშვილის ვეჟიკობის
ამბავი და უთხრა:

— კარგი, ასე იყოს, შენ განდობ
ახალ იერიში, ციხეში შევტარა, ვინ-
ძლო თავსაც გაუფრთხილდე და რაზ-
მელებსაც. ცოდოა, შენნაირი ვეჟ-
იკი ტყუილ-უბრალოდ წახდეს.

თამაზ გაბაშვილსაც ე უნდოდა,
აუსრულდა გულის წაიღიო. გათე-
ნებისას მტრე გუნდით ციხის თირის
მიიპარა, რაზმელებს უთხრა, მე კე-
დელზე ავიღ, ჩემს დაძახილზე კი-
ლით ამოდი და მტერს მოულოდ-
ნელად დავეცეთო. თვითონ სწრაფად
მოექცა თავზე ციხის გოდოლა და
წინაში მიაცა თავისიანებს, მერე
ხმალიდან გაერია მტერს. ციხი-
ნება სამი კაცი მოუცლა და რამდენ-
იმე დაუტკრა, მავრამ გაცხარებულ
ბრძოლაში თვითონაც დაეცა. ქართ-
ველი მებრძოლები ციხეს შეესივნენ,
მტერს მუსრი გაავლეს და გამარჯ-
ვებულნი ჭერ სარდალს ეახლნენ და
მერე — მეფე თემურჩაზს. მეფემ
მიულოცა თავის ჯარს გამარჯვე-
და დაილადაც დაუშალა. გმირი თა-
მაზ გაბაშვილის ცხედარი მოასვენეს
და თავის საგვარეულო საკრძალოში
მიუჩინეს, საბოლოო განსასვენებე-
ლი.

პახტან სიღამონიძე

პარტიის კლავი

გაგას ღღემდე ასხოს ის ღღე, თბილი-
სის 48-ე სკოლის შესამეღვანელები პი-
ონერთა ორგანიზაციის რიგებში რომ მი-
იღეს. მაშინ რიგით მე-10 რაზმში 4 რგოლ-
შივიქნა; რგოლის ხელმძღვანელებად მია-
ტურაშული, ლალი სიღამონიძე, ვია სუ-
ლაბერიძე და ევა ჯაბუა აირჩიეს, რაზმის
საბჭოს თავმჯდომარედ კი ის, — გაგა შურ-
ილაია.

გაგას კარგად ასხოს რაზმის ხელმძღ-
ვანელის მანონ თოროშაშვილის მანინდე-
ლი სიტყვებზე — შენი სიყოფადის იმდე
მაქვს, აბა, შენ იცი, მუშაობა თავიდანვე
უნდა ავაწყოთ.

ასეც მოხდა. ახლადშექმნილმა რაზმმა
საბჭოთა კავშირის გმირის შოთა გამყე-
ლიძის სახელისთვის ბრძოლა დაიწყო
პიონერები გმირის ცხოვრების შესახებ
მასალებს შეგროვებენ შეუდგნენ.

იმხა რაზმის წარმატებებმა. გაგას წინა-
იღვლებმა კლასის ხელმძღვანელმა ნინო
ტაბატაძემაც დაუჭირა მხარი და რგოლებს
შორის შეჩიბრება გამოაცხადა. თანარაზმე-
ლებმა თემქის თითქმის მთელი დასახლება
შემოიპარეს, მაკულატურა შეგროვეს.

პიონერულმა მუშაობამ უფრო დაამგვირგა;
მესამეკლასელები.

არჩევნების დრო რომ დადგა, თანარა-
ზმელებმა საბჭოს თავმჯდომარედ ისევე
გაგა აირჩიეს; შემდეგ რაზმეულის საბჭოს

თავმჯდომარის მოადგილედ გუაგასაწვე
გამორჩა სკოლაში სწავლის ხუთისანი,
წინარვის მოყვარული ბიჭუნა; გამორჩა
ერთო კარგი თვისებითაც — პასუხისმგებ-
ლობით. პირველ რიგში ის თავის თავის-
გან მოთხოვდა და შემდეგ სხვისგან. მე-
გობრული და კეთილი შექმნესკლასელი
მალე რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარედ
აირჩიეს.

გაგა ახლაც ისე შეერთა, როგორც მაშინ,
მე-8 კლასში რაზმის საბჭოს თავმჯდომარედ
რომ აირჩიეს.

უფროსმა პიონერხელმძღვანელმა ლამარა
გოგოლაძემ დაამშვიდა:

— რაზმეულს უყვარხარ, არ გაგვიბრ-
ღებია.

შეშვიდე-მერეკლასელებმაც არ მო-
კლეს კეთილი სიტყვა, გვერდში ამოვიდ-
გებითო, შეპაიროდნენ.

ასეც მოხდა.

გაგა მერევე წელსაც აირჩიეს რაზმეულის
საბჭოს თავმჯდომარედ.
რაზმეულის დღურებში ბევრი კეთილი
საქმე ჩაიწერა.

მე-7 კლასში, 14 წელი რომ შეუსრულდა,
დადგა კომკავშირის რიგებში გაგას მიღე-
ვის საკითხი.

თანაკლებს მისი ღღელვის მიზნევი უყვი-
რდათ. — სწავლის სუთისანი მთელ სკოლის
უყვარა, რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარის
ნათქვამს ჩვენ კი არა, მასწავლებლები
უწევნენ ანგარიშს, პიონერებს მისი სწერათ.
გამორჩეულთა მთელი ღღენის რაიონის
პიონერულ აქტივში, ნება ასადილევიელი
რა აქვსო.

მაშინ ლამარა ხელმძღვანელმა ორი სიტ-
ყვით მიახვედრა ისინი: რა აიღელებს და
უდიდესი პასუხისმგებლობაო.

დაუწევარია გაგასთვის აპრილის ის
შოანი ღღე. რაზმეულის საბჭო მისთვის
კომკავშირის რიგებში შესასვლელი რტვი-
მენდაციის მისაცემად შეიჭრიდა. რაზმეულის
საბჭოს წევრებმა გულის პირი მოხსნეს და
ყველაერთი დაწვრილებით ჩამოთავალეს, რაც
14 წლის მანძილზე გაეთდა — პიონერულ
აქტივში გაგას არჩივის დღიდან.

პიონერთა ორგანიზაციაში მის მიერ გან-
ვილილ გუა სკოლის კომკავშირის კომიტე-
ტის სხდომაზე გაიხსენეს; შემდეგ გაგა
კომკავშირის ღღენის რაიკომის ბიუროს
სხდომაზე იხმეს.

პირველი შეითხვა პირველმა მდიანმა მისცა, როგორ სწავლობო.

— ხუთბუჯი — იყო სასუბი.

— საზოგადოებრივი დავალებზე — იცის თუ იცავს.

ბიუროს წევრებმა ერთხმად აღნიშნეს, ვაჟ ჩვენი რაიონის ერთ-ერთი საუკეთესო აქტივისტია.

კომკავშირის ბილიტის მისაღებად რომ დაიბარეს, მივლი კლასი თან ახლდა. პირველებმა მათ მივლოცეს.

...შემდეგ, სულ რამდენიმე თვე გაივლიდა, და რაზემულის საბჭოს თავმჯდომარე სკოლის კომკავშირის კომიტეტის მდიანად აირჩიეს.

პიონერულ კელსახვევს კი, რომელიც მკერდზე კომკავშირულმა ნიშანმა შეცვალა, გავა სათუთად ინახავს, უფროსივლებმა.

რა შეიცვალა მის ცხოვრებაში?

გავ იხსენებს: — ჩემს ირველვ იხვე იხინი იყვენ, ვინც რაზემულის საბჭოში შედგენენ ვაერლით, მხოლოდ ერთი განს-ხვავებით, ადრე კომკავშირელებს შტეიცოცი ნებლით, მათ დახმარებას მოვულოლით. ბევრჭერე მიავლია კიდეც იგი, მაგრამ იმი-ედვი გაგვეკრუტება. ჩვენ არამც და არამც არ უნდა გავებმორებინა უფრადლებობის ის მავალით.

პიონერებთან მუშაობა ჩვენი უპირველესი საზრუნავი გახდა; რაზემულის საბჭოს კომკავშირის კომიტეტის უკვედლდურე უფრადლება ხებრდებუ.

გავა, რომელიც პიონერული მუშაობის დიდი მოყვარული დარჩა, არსდროს ივირე-ებდა, რომ კომკავშირი უთუოდ უნდა ზრუნავდეს პიონერებზე, ავი კომკავშირის კომიტეტის პიონერული სექტორის ხელმძ-ღვანელი ია მანდარია უკვედლთვის უველა-ზე მეტ დახმარებას გაგას მხრიდან გჩნის-ბა.

— იციო რატომ? — ამბობს გავა, — სკოლაში პიონერები მეტი არაა, ვიდრე კომკავშირელები, მათდამი ჩვენს უფრადლებ-ზე ბევრი რამ არის დამოკიდებული.

მივლი სამი წელი იმუშავა გავა შურ-ლიამ სკოლის კომკავშირის კომიტეტის მდიანად. შარშან კი, მე-9 კლასში სწავ-ლისას, კომკავშირის ლენინის რაიონში წვიერი, მისი ბიუროს წევრადიც აირჩიეს.

გავაზრად დაეკისრებული მოვადლობისადმი მისი სახსობსდებლობა.

— კაც ვებორიტებს მოფრთხილება უნდაო, ესმის დარჩება გავას შინ, სკო-ლაში, კომკავშირის რაიკომში, და ისიც უფრთხილებდა. ცდილობს უველაფერში სა-ნიშუო იყოს.

გავას სახელთან კი ბვერი კარგი რამ არის დაეკავებრებული:

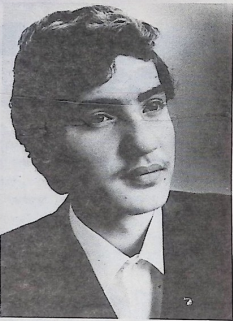
— მოწინაველობა ხაზვის კონკურსებში, რომლებიც შემდეგ მისივე თაოსნობით

სკოლის ერთ-ერთი საინტერესო ტრადიციულ დონისიხებდა იქცა; გავა და მისი მეგობ-რები ხაზვის მსწავლებელს მავალმა პარა-მიძის ამოღებენ მხარში და ხაზვის კაბი-ნები მოაწყვენ;

ბავშვებისათვის გამართული თეატრალ-ური კვირეულის დღეებში დიდების პირე-ნებს ერთს მანგალაძის საფლავზე უკა-ვილებს მინტავა მათ მოიფიქვენ;

„ერთი ლექსის“ სასკოლო საღამოებზე ერთ-ერთი პირველია გავა შურლია;

სკოლაში საიამაით იხსენებენ კასპის რაიონის სოფელ თლათაგორში გატარებულ შრომითი სემესტრის დღეებს, სადაც სამ-წელი ზღვრიდებ გავა იყო შრომითი რა-ზის კომისარო;

ბება შურლიანი

მისი ინიციატივით გაიმართა დისკუტე-ბა: „როდისა გვაქვს სიყვარულის უფ-ლები?“, „როგორი უნდა იყოს თანამედრო-ახალგაზრდა?; მანვე მისცა დახმარება პერ-სონალურ პენსიონერთა პანსიონატში მცხო-ვრებ მოხუცებულთან მეგობრობას, შე-ვედრებს უფრთხილებთან და კამათს საპარ-თალმცოდნეობის საკითხებზე; გაგას თაოს-ნობა კამათი და საუბარი თმებზე: „რო-დის და რატორ ავირჩიოთ პროფესია?“, „როგორ გვემის საოქანო ეთიკა?“, არას ვგულისხმობი პიონერის თუ კომკავშირე-ლის ავტორიტეტის ამალბებაში?“, „რ-თვისებებით ხასიათდებიან პასიური და აქტიური პიონერები თუ კომკავშირელები?“, „ჩვენი თავისუფალი დრო“. კომკავ-შირელების მოთავეობით გამართული ნოდარ დუმბაძის მობორობის „უკარანას“ განხი-ლვა სკოლის რევიმს მწვადლმეგვებულ

ბავშვებისათვის ზნეობის გაკვეთილად იქცა; გაიმართა პიონერულ სექტორებში სკოლის სკენსაზე, პერსონალურ პენსიონერთა პან-სიონატში და ასე შემდეგ.

ზომ ბვერი საქმე ჩამოვთავლით, მაგრამ ჩამოსათვლილად არანაკლები დავარჩა.

რომ ვითოთი, როგორ ახერგავს ამდენის გაკეთებას, გავამ ასე ვვიასხვას: — ჩვენს სკოლაში ძლიერი კომკავშირული ორგანიზა-ციონა, აღბათ ამანაც უშეწყო ხელი, რომ ჩემი მოვალეობის შესრულება პიონერულ ორგანიზაციაში და შემდეგ კომკავშირულ ორგანიზაციაში არ გამეჭვრდაო. შევიღებ: თითონ არ უნდა ვამბობდი, მაგრამ ის, რომ მე აქტივისტის ასეთი საინტერესო-ბა გავიარე, ჩემი კარგი სკოლის მადლია. მე და ჩემს ამხანაგებს კიდეც იმიოთავ გაგვიმართლა, რომ გვერდით მუდამ სკო-ლის პედაგოგები, კომუნისტები, ორგანიზა-ტორი სტვტლანა ჭრავალიძე გვედგა. ისინი-გვიწუხობდნენ ხელს, ვამხსენებდნენ, გვეხ-მარებოდნენ.

რაზემულის დამკვიდრებულ ტრადიციებს კომკავშირულ ორგანიზაციაში ვაგრძელებდი და ვამტკიცებდი. აღბათ შემდეგ სხვა თაო-ბებიც ვაგრძელებდი ამ ტრადიციებს. მთა-ვარი კი ერთია — თითოეულ ჩვენგანს აქ-ტიური ცხოვრებისეული პოზიცია — სა-ზოგადოებრივი, ადამიანური, შემოქმედებ-ლი აქტიურობა გამოუმუშავდა, რაც ასე საკურო და აუცილებელია ჩვენთვის.

ახლა ჩვენი სკოლის კომკავშირელები და უფროსი ასევე პიონერები თავიანთი მე-8 სიმაღლის ადგილი ცდილობდნენ უსახსოზ-მარბის დღეებს: „რევოლუციური გვაქვს ნაბიჯები“. ეს დღეები ჩვენც ბვერს გვკარ-ნახობს, რა გავაკეთოთ სკკპ 27-ე უროლო-ბისა და დიდი ოქტომბრის სივლილებტუ-რი რევოლუციის 70 წლისთავის შესახებ-რად. უველას ერთად, პიონერებსა და კომ-კავშირელებს კი მეტადრე, ერთი პირები-გავმომარავებს: — უველაფერი, რაც სკო-ლაში ხდება, თითოეულ ჩვენგანს ეტება და მის მიღმა არავენ უნდა ჩარჩეს.

... ისე, როგორც ადრე, პიონერული ურელსახვევი, კომკავშირული ბილიტი უკ-ველთვის ცხოვრების წინა ხაზისკენ მოუ-ხმობს მის მფლობელს. კომკავშირის თბი-ლილის ლენინის რაიონის ბიუროს წევრი თბილისის 48-ე სკოლის მე-10 კლასელი გავა შურლია საიამაით ატარებს მას, სწამს მისი უფრდები დირხებს, ესმის მნიშვნელობა, იცის, კომკავშირული ბილიტი, როგორც სინდისი, შეუბღავდა და სხედავი უნდა იყოს.

ნათელა შავილოძე

საბჭოთა საქართველო

რ მ ბ მ ტ ი.
მ ო კ რ ი მ ი

გღრის ერთერთმა საწარმოში ლაიფციგის ბარზონაზე გამოიტანა შოკირივითადის გათვალისწინებული ავტომატური სპარინგ-შოკირი, რომელიც თავის უდიდესი წინაპარა — ტუაის „მსხლთან“ შედარებით ძალზე წინ გადადგმული ნაბიჯია. რომელიც-შოკირივე რინგზე დამოუკიდებლად მოძრაობს. მისი მართვა (რადიოი) შეუძლია მწვრთნელს, თუმცა შეიძლება დარტყმათა წინასწარი დაბროგრამებაც. ამ რომბოკის ღირსება ისიც, რომ შეიძლება ვარგულბროით მისი სიმაღლე მოვარკივე სპორტსმენის სიმაღლის შესაბამისად.

ჩ რ ჩ ი მ ი ს
შ ი რ მ ა

ინგლისის ქალაქ პრადფორდში არსებობს მსოფლიოში უტრადიციო ჩრჩილის ფერმა. დიდი ბრიტანეთის ქსოვილის ფაბრიკები თავიანთი პროდუქციის ნიმუშებს თავდაპირველად ამ ფერმას ჩრჩილის სპეციალურ დაკრძალვას ავსებენ. ამ გზით ფაბრიკის მენეჯერები აღადგენენ, თუ რომელიც შოკირის ქსოვილი უფრო ხიბლავს ჩრჩილს და რა ქიმიკატით უნდა გათვალისწინდონ იგი, რომ გაუმძლავრა ჩრჩილის მუხლებზემემა ქსოვილი არ დააზიანონ.

რ მ ბ მ ტ ი
ხ ა ლ ი ს ბ ა უ ჯ ე

გადატვირთულ სახვავო გზებზე, მაგალითად, ლა-მანის სარტემი, ხომალდები უკვე ვერაღად გარბობენ თავს, მატულობს შეგანებათა რიცხვი. ვა, ვანაპურებით დამაბოხით და ნისლი. შეტაკებათა თავიდან აცილების მიზნით გემებზე დაგმენ რადარებს, რომლებიც აღადგენ მიმართულებას და მანძილს უახლოეს ობიექტამდე. მაგრამ არც ამან იქმარა. საფრანგეთის ფრანკა „ორიონმა“ გამოუშვა ახალი ბელსაწუო. მისი მეშვეობით შტურმანი ეკრანზე სვლავს რადარის „მედეველობის არეში“ მყოფ ყველა გემს, მათი სიჩქარის სექტორებს, ეკრანის ცენტრში აღინიშნება ზონა. სადაც გემი შეიძლება აღმოჩნდეს უახლოეს 6 წუთში, თუ იგი კურსსა და სიჩქარეს არ შეიცვლის. სხვადასხვა ფერებით აღინიშნება „საზოროების სექტორები“, სადაც შეიძლება აღმოჩნდნენ მეზობელი გემები. შტურმანისთვის ცხადია, რომ საზოროების ასაკილებლად საპირთა კურსის შეცვლა.

საბჭოთა საქართველო

სურნალ „სოვეტური“ 1985 წელს დაგეგმილი გასვლავის სპიკეპილი

პოეზია

- წარბილი ბ. — ათი საფლავის ქვა; მარადიული ნათელი, № 1.
- ზემზრინი ს. — შუამდ გასოვდენ, № 2; მკათათვე; საღამო, № 7;
- შემოდგომის სურათები, № 10.
- გორბანული ვ. — ფორე მოსულეშვილის ვახსენება, № 2.
- კირილიანი ნ. — ლექსები, № 8; გამოარჩოს სექტემბერს! № 9.
- ჩხბინანი გ. — ლექსები, № 8; ლექსები, № 8.
- ხანალიაშვილი ე. — ლექსები, № 8.
- ივარდბაზი დ. — ლექსები, № 4.
- მმარბეული ბ. — ლექსები, № 4.
- ჯანბნალაშვილი მ. — საცხარამოსი საუბარი ახალგაზრობათაში, № 5.
- სულხანბერიძე ლ. — ლექსები, № 5.
- შეიშინაური ბ. — შინმოსუფელის უცვლავება, № 6.
- მიხინაძე ბ. — უცნაური კონცერტი; სისუფთავის კაცე; ბუხარათა, № 6.
- სტბილია ლ. — ლექსები, № 7.
- შანბანი დ. — ლექსები, № 8.
- გიპაური ვ. — აღბრუნება, № 10.
- არბაული ბ. — ლექსები, № 11.
- მმარბეული მ. — ლექსები, № 12.
- შალაბაბერიძე მ. — ლექსები, № 12.
- მიხინაძე ქ. — ლექსები, № 12.

პროზა

- ჩიანურიშვილი ვ. — ფილი პაპის სიზნაო, № 1-4.
- გულაშვილი გ. — როცა ველისიპედს მიანიშნოს უკან მალავენ, № 1.
- მომხაძე მ. — გამოარჩობა, რვეოლუციაც! № 2.
- სარაშვილი ვ. — ქარიშხალი, № 2.
- დვპლარბანი ქ. — ლეივა ბაბო, № 8.
- ნოლი დ. — გერმარდის სიზმარი, № 8.
- არბანი ლ. — არ დავიწყებთ, № 4.
- ბეზარაშვილი ნ. — იქნენ გადაჩრებს, № 4.
- პაპაშაძე ბ. — „არ ვიცი“, — თქვა გოჩამ, № 4.
- პრობსტი ბ. — მხალეი ტრისი, № 4.
- ჩალაური თ. — „ვიცნე ქარს დასთესეს...“ № 5.
- გეგამი ბ. — თქ. ქარიშხალში, № 5.
- კომარბიძე ბ. — შოენის „უანტაზია“, № 5.
- პეძემისი ვ. — ნაღას ბალი, № 5.
- ბაბაშაძე ჯ. — შეცდომა, № 6-9.
- პალაპორიანი დ. — რიჩივადები, № 6.
- იბაკოშვილი ი. — ქლესი, № 6.
- ტალიაშვილი ი. — პატარა დმბექტივი, № 7.
- მხისი ლ. — დედის ხმა, № 7.
- ვილფი ვ. — ბავშვების წერხილი, № 7.
- შაილშიძე ნ. — ბალაოაკა, № 8.
- ტალაძე ქ. — ღარიბთა უბანში, № 8.
- მმარბეული მ. — ტროკის გმრობა, № 8.
- მორი ლ. — სამი მათე, № 9.
- არბაული მ. — გიგას აღმართ-დაღმართები, № 10-12.
- ჩანინაძე რ. — ღელი ქუჩის სიკვდილი, № 10.
- ანდრეიშვილი ნ. — ზამზამი; ნუ გეზინია, მოვლივართ, № 10.

დავიდი ბ. — დამპყრობელთა წინაშე არ დავუყრავ, № 10.
 ებრაელები — „ლიენინმა გამოგვიგზავნა“, № 11.
 მშვენიერი მ. — სახანკერო, № 11.
 შტრუმი ვ. — ფრანც კარლ ახარი, № 11.
 ასანუშილი შ. — კოლალები, № 12.
 პაპაიანი ნ. — ზღაპრული ფსიქონის ფრთა, № 12.
 ხანსა ა. — მჭეხუშირა, № 12.

პიონერული ცხოვრება

ბარაზიშვილი ნ. — თონა და მისი რაზმი, № 1; გამარჯობა, ფესტუალში № 2; ვატაცებების ბიჭი, № 6; ჩვენ, ცისკრებში, № 8.
 აფხაზაბა ნ. — მე შენ გვს მზევები, წინაპარი № 2; მზე დღისთა და ღამით, № 9.
 ბელაშვილი მ. — მოზრდილი, წინათ დავამეგობრებთ, № 2; მათ ხსოვნას დავიწყება არ უწყურია, № 5; აი, თურმე... № 11.
 ცაბაძე მ. — სამოქალაქო გმირული და საპატიო პროფესია, № 2; კახთელი პიონერების საფესტივალო საზრუნავი, № 7.
 ნორჩ უჩიქელია რესპუბლიკურ გამოფენაზე, № 9; ჩვენი გარჯა და შრომითი შემაერთება — სამშობლოს, № 12.
 პარბარამიძე მ. — დამეპასობრეთ ის დღე, № 6; ახე ცხოვრობს „მერცხალი“, № 8; ტექნიკური შემოქმედების სკოლა, № 9; რა დავკვიწყებს იმ დღეებს, № 10; სასახლო საქმეთა ტარტი, № 11.
 ასლამაზიშვილი ვ. — სკოლა-მეურნეობა „იმედი-85“ დიდი როელის მოლოდინში, № 8.

ფირილივი, მოგონებები, ვიქტორინა, სხვა პასალები

ფესტივალის შესახებ დრად, № 1.
 ვიქტორინა-კონკურსი, № 1, 4, 5, 6, 7.
 კილახონი ნ. — მოკინახბული, № 2.
 გემამეორი პრ. — ბეგრები ბუნებაში, № 2-3; ბუნების მწვანე საყაული, № 10.
 მუმუარშიძე ზ. — პოეტი და მოქალაქე, № 3.
 კალანდარიშვილი ნ. — ელენე ციხაძე, № 8.
 ბარჯაბი მ. — ადლისობრტი, № 3; სპორტული მოდელიში, № 10.
 სილაგონიძე ვ. — ლომი ჩრდილელი; პაპა ვანჩაძე, № 3; ზაზა ციციშვილი, თამაზ ვახაშვილი, № 12.
 ლაბარუნაშვილი მ. — პიონერული ხუროთელი გრძელდება, № 4.
 ბელაშვილი მ. — სიკეთის უკვადება, № 4.
 ზოლოტიური რეკორდები — № 4.
 ჩხარბიშვილი ა. — სამწვერების ეკლესია, № 4; ტიმოთესუნის ეკლესია, № 10.
 ანდრევიძე ი. — ცოცხა, № 4.
 მირიშვიანიკო ვლ. — ყელაზე მაღალი სახელი, № 5.

XII მსოფლიო ფესტივალის სტუმრად საბჭოთა ბავშვებთან, № 6.
 ფერადი ყელსახვევების კავშირი, № 5.
 შპალიშვილი მ. — როცა თინალებს ვაუშვებენ, № 6.
 ლომინაძე რ. — საქართველოს ახალგაზრდობა XII მსოფლიო ფესტივალზე, № 6.
 მიწანდარი მ. — ჩემი მეგობარი ზონდ-სა-ჩიო, № 6.
 გორბაძე ე. — მთები — მათი ოცნება, № 6.
 ნაირფერი ყელსახვევების კავშირი, № 7.
 გოთალურიშვილი დ. — იალბუზი, № 7. კლდეზე ცოცხა — შამაცოა სპორტი, № 12.
 გოთორიშვილი ვ. — წყალი + ბურთი = წყალბურთი, № 7.
 ფალაგანურიშვილი თ. — ქაღალდის ღამე, № 7.
 იშხვარი, ანუ უარყატი, № 7.
 ნოლია დ. — მუღღები სიზაბუსი საიდუმლო, № 8.
 მწარელი მ. — ჩვენი ერთგული მეგობარი — ველისბიძე, № 8.
 ნიკოტინი აღამაინს წინააღმდეგ, № 8.
 წითლიძე მ. — ცოდნის დღეს მოვილოცათ, № 9.
 პირიპაშვილი რ. — როგორ გამოიყურება თქვენი საოქაზო ბიბლიოთეკა? № 9.
 შეკრებილი საბჭოთა საუნჯე, № 9.
 ბელაშვილი ლ. — უცნაური თევზები, № 9.
 მშვიდობა ბავშვებს, მშვიდობა პლანეტას, № 10.
 ვ. ი. ლენინის სახელობის საკავშირო პიონერთა ორგანიზაციის ცენტრალური საბჭოს მიმართვა ჩვენი ქვეყნის ნორჩი ლენინელებებისადმი, № 11.
 თომასი მ. — სახურველი სტუმარი, № 11.

განყოფილება

აი სი — № 1-12.
 კოცნი — № 1-7, 10-12.
 ახალი წიგნები — № 1, 4, 6.
 საინტერესო სიახლენი — № 1, 2, 4, 7, 9, 11.
 ბუნების კარი — № 1, 3, 8, 10.
 ქაღალდის სარკე — № 1-4, 9-12.
 გამოგადები — № 1-5, 7-12.
 ცხრაკლდეული — № 1-12.
 ჩვენი საგამოფენო დარბაზი — № 1, 3, 4, 7, 9, 10, 12.
 მხედრონი — № 2, 8, 11.
 უცხოური იუმორი — № 3, 7, 9, 10.
 სახალისო ფიციკა — № 3.
 შენი უცხოელი თანატოლები, № 12.

პიონერი - ს

ანკეტა

1. გვარი, სახელი, სკოლა, კლასი.
2. რამდენი წელია კითხულობთ „პიონერს“?
3. უნდა გარდა კიდევ ვინ კითხულობს ამ ჟურნალს ოჯახში?
4. მსჯელობთ თუ არა წაკითხულს შემსახვ ახსნაგვებთან, ოჯახის წევრებთან?
5. 1985 წლის ნოემბერში გამომავალი მხატვრული ნაწარმოებებიდან რომელმა იმპაზო უნდა უპირატესობა და რატომ?
6. ნორა კრამისკინთან ერთად „პიონის“ ფურცლებზე გასული დისკუსიებიდან რომელმა დაბანინებინა და შემდგომში სადისკუსიო რა თემაზე შემოვიტყუებოდით?
7. მიხვდებით თუ არა ჟურნალი პიონერულ მუშაობაში, რა პარსის ხარ აქვინება კლავ „კომისია“ უნდასა?
8. ჟურნალის რომელი ბანერულიებები გიზიზნის, რომელი — არა? უნდა აზრით რა ახალი ბანერულიებები შემოღება იქნებოდა გიზიზნოვით?
9. ბანერულიებები „შეხვედრები საინტერესო აღაბინებთან“ და „ახალგაზრდა“ ვინთაფ შემხვედრას ისურვებდით?
10. ბავშვთაშორის თუ არა ჟურნალის მხატვრული ბანერული, რომელი მხატვრის ნაშრომები უფრო გიზიზნოვს?
11. ღმერთებთან, დაბავალს ჟურნალის ერთი ნომრის ბაკითება. რომელი დაბავაში, რაზე ბავაბინოვდით უპირატესობა, რომელ მხატვრებს და მწერლებს მიიჩვენებდით?

ძვირფასო მკითხველებო, რედაქცია დაბეჭდვითი გზით უპირატესობით მოექცეთ ანკეტის შედეგებს. კითხვებზე გაცეთი კარგად მოაზიკრებული, საქმიანი, სასურველი — კრიტიკული პასუხი. ამით თქვენ დიდად დახმარებით რედაქციას შემდგომი მუშაობის უკეთ წარმართვაში. ჩვენ ამ ანკეტური მონაცემების ფართო მიმოხილვას გავაკეთებთ. მკითხველებს გავაცნობთ თქვენს მოსაზრებებს, წინადადებებს, სურვილებს. მას ასე, აქტიური მონაწილეობა მიიღეთ ჩვენს მკითხველთა დაუსწრებელ კონფერენციაში. ველით თქვენს პასუხებს პასუხების გამოგზავნის ბოლო ვადა 1986 წლის 28 თებერვალს.

წერილები გამოგზავნეთ შემდეგი მისამართით: 380096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ურნალი „პიონერი“, დევიზით „ანკეტა“.

საკითხავი

საერთაშორისო პიონერული ორგანიზაცია

- თ. ცვაგელი — ჩვენი გარკა, შრომითი შემართება სამშობლოს (ნარკვევი) 2
- მ. არაბული — გივას აღმართ-დღმართები (მოთხრობა, დასასრული) 7
- რ. შალამბერიძე — სიმღერა აღმოსხვე; ძველი სახლები (ლექსები) 7
- შენი უცხოელი თანატოლები 8
5. ქადაგიძე — ზღაპრული ფსკენქის ფრთა (მოთხრობა-ზღაპარი) 9
- დ. გოზალიშვილი — მამათა სპორტი — ცლდებე ცოცხა (წერილი) 13
- ქ. მიქაძე — ზღას დაგილიც; დამხმარებე; საფრთხე (ლექსები) 15
- ა. მგერელიშვილი — საქართველოს გზაზე ლამაზს (ლექსი) 15
- შ. ასანიშვილი — კოლდები (მოთხრობა) 16
- აი სი 22
- ა. ნახე — მუხსეზირია (მოთხრობა) 24
3. სიღამინძე — ზღას ციციშვილი; თამაზ გაბაშვილი (წერილები) 26
- კოცონი 27
- ქალისნური სარკე 29
- საინტერესო სიახლენი 30
- უფრნალ „პიონერის“ 1985 წლის საბეჭდული 30
- „პიონერი“ ანკეტა 32
- ცხრაკლიტული გარეკ. 3
- თ. ჭალაღანი — ივენ დეკარტი (წერილი) გარეკ. 4

გარეკანის 1-ლი გვერდის მხატვრობა თამარ შიმიძისა.

მოთავა რედაქტორი ბავშვული შვილი

სარედაქციო კოლეგია: ანა ბლავერაშვილი, ნუზარ ბუხაზა, ზურაბ გომეზა, ბანანა ბლავილი, ავთანდილ გურბენიძე, დილო ბალაბერიძე, იოსებ სავანაძე, ბაიოზ ფრინჭილი (მხატვარი-რედაქტორი), ნოზარ შამანაძე, სიმონ შამურინი (პე. მდიანი), ლინა შვირშილი, ზურაბ ბუმბუჩიძე.

საქართველოს კ. ცკ-ის გამოშვებობის სტამბა. 380096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14.

რედაქციის მისამართი: 380096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ტელფონები: მოავარი რედაქტორის — 93-97-05, 93-31-81, პ. მკ. მდიანის — 93-97-03, 93-58-05, განყოფილებების — 93-97-92, 93-97-01, გადაცე: სასურვალად 25. 10. 85 წწ. ხელმოწერა დასაბეჭდავად 15. 12. 85 წწ., ქალაღის ფორმატ 60x90^{3/4}, ფიზიკური ნაბეჭდავ ფურცლი 4. საარტცეზო-საგომტეზობო თამაზი 5,35. შეკ. 2485. ტირაჟი 157.000. ეზ. უ. 15842.

თბილისში მტკობრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ცენობება.

«Пионери», журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузинского Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников. Выходит один раз в месяц на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14.

Адрес редакции: 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Отпечатано в типографии издательства ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Формат 60x90^{3/4}, учетно-изд. л. 4, усл. печ. л. 5,35. Тираж 157.000 экз. Цена 20 коп.

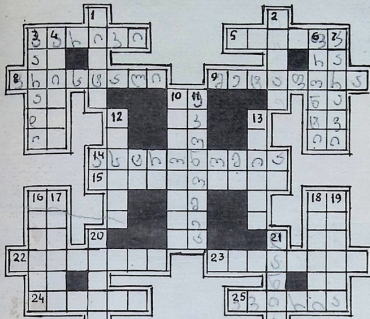
© „პიონერი“, 1985 წ.

თარაზულად: 8. ქსივილი-ზე დაცრებული ადამიანის თემბი: 5. სარველა მცენარე;

ან გამოთქმის გადატანითი მნიშვნელობით ხმარება: 14. მცენიერება. რომელიც სწავ:

ჩინეთის ზღვაში: 23. საგნების ზღვრული გარე მოხაზულობა, 24. ბულგარეთის ქალაქი; 25. ვიკი-ფშველას პოემა „ახტ რიონის“ პერსონაჟი.

ზმეულად: 1. რამე ნივთ-ერების ცომისებური მასა; 2. შთაინი მხარე დასავლეთ ციბ-ბირში (3). ვარების სახეობა დათვალიერება; 4. სოფელი ზობის რაიონში; 6. საომარი მოქმედების არე; 7. დროებით საცხოვრებელი სახელდა-ხელი ნაგებობა; 10. ვრცელი მიდამოს ხედი; 11. მომჭირ-ნეობით ხარკვა რისზე; 12. მწვანე ბაუაუი; 13. დეკორა-ტიული ბუჩქი; 16. ზღაპრული, ლტეგადარული ან ისტო-რიული შინაარსის მოკლე ზო-მის ლექსი; 17. მთრთმავლი ნივთიერება; 18. რისამე დაბე-გვრის ან ანაღაურების განა-კვეთების ცხრილი; 19. სახელ-მწიფოების-პოლიტიკური მნი-შვნელობის დოკუმენტი; 20. მოკლენიანბანი სპორტული ნა-ვი; 22. ევროპის სახელმწიფო.

8. შვარი სხელი, რომელსაც ზუნუნრავად აქვს მრავალ-კუთხედის ფორმა; 9. სიტყვის

ლობს ცის სხეულებს; 15. გემ-რიული საქმელების მცოდნე და მსუყვარული; 22. უცნაული

შ ა რ ა ლ ე ბ ი

ჭერ „ჩჩარის“ საპირისპირო სახელწოდების ველი; შტევენასხმული მცენარის პოვნა არ არის ძნელი. ორთავეს წინა მარცვლილი ერთიმეორეს ერთვის, — მდინარე ალივილივება, კარგად ცნობილი შენთვის.

თუ ჩინი ვახლავს ლუწი, საში რაღაა მაშინ? — აიღე წყველი ბგერა, რომლებიც უზის თავში, ბოლო ნაწილად დასვაბ-არაჩი ამინდის სახელს, — ხე არის მარადმწვანე, ნიავეზე წიწვებს არხებს.

იქნებ წაშში მიმიხვდო, არ დაგვირდეს წვალები: დაღისთ ცალთვალაა და ღამით — ათასთვალეა.

ჩემრუმად წაოიეპარა გლბესაც მოსისხლე მტერი,

ორი მცირე ნაწილია შარადისთვის საწირი: ჭერ მეწვიდე მუსიკალურ ბგერას იტყვი უმწაწილო, რასაც მერე ერთადერთი სიმკვნით უნდა წვესება. — შეხე ერთი, ვარდ-უკვილივებს როგორ ეაღერისება!

თავზე ქოლგა დაეხურა, თუმეცა როდი ვიქნდა, — მისი წინა მარცვლილი, რაც საწყისად გვიწვება. სილოოს ცხვირის სახელი იო დასკვნისათვის ვარჯა; შეტრებაშელ წინა ბგერის სამ მომღვწოს კარგავს. —

ბ ა მ ო ც ა ნ ა მ ბ ი

უტეხლოდ დასწვა ფიოთლი, ბაღლის უფვალი ფერი, ნაკადულები დააშრო, გზის დააფნა მტკერი.

ხისგან ნაკეთები ვარ, მარგამ არ ვარ ფიცარი... მინასათი ვარც ვარ,

მის ლურჯ ზღვას და მწვანე ქედებს მზე ოქროსფერად ქარგავს.

კული ამკობს ბუბუქუნ, იკვებება თხილად, — თავკვირება ასოთა დაგვირდება წყვალი. თანც კამრის მორეც სახელს იტყვი ხელად, შეტრებაშელ შეცვალე დასასრული ბგერა. — იგი წვიმის ფარდაში ნაირფერად იკვებ.

შ ა მ ი რ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი

მიხვდეს, მარჯვე ვინც არი... მცენაი? სულმთლად სიფრიფანა ვარ, (რა მამქვს დასაუციარი)... უზმობელ გესზმობი, როგორც ვინმე მისანი... მიცენა?

5. მარიხნი

პასუხი № 11-ში მითითებული „სსსკ-ის“

პროსპორდი
თარაზულად: 2. გრივლი; 4. ტომბი; 5. სარტა; 8. მადლი; 9. ვარსი; 10. კლიბი; 14. წიგნი; 15. ვურა; 19. ილიტა; 20. დილიტი; 21. გო-რადი; 24. ისრობი; 25. მადა-ნი; 27. აპოლონი.

ზმეულად: 1. მანკო; 2. გვარი; 3. ოფანი; 4. ტუნტრა; 6. ასელი; 7. შტევი; 8. მტე-კანი; 11. ისტორია; 12. მავმა; 13. ვერსი; 16. მადლიტი; 17. ვალსი; 18. ტარანი; 22. ტა-ბა; 23. ნადირი; 26. ფლტო.

საზმუხარო კითხვები

1. სხუარა; 2. მუნჩი; 3. გო-რანი საათი; 4. გატრეხული საათი; 5. „კინანეს“ რამდენ ღღუმი ავიღოდა ღღუციანი 16 ღღუმი ავიღოდა ხის წვერზე.

კითხვები გეოგრაფიულად

1. სახლი, რომლის ოთხივე კედლის ოთხივე ფეხარა ჩრდილოეთისკენ იქნება მიმ-ართული, შეიძლება დაიხდეს სამხრეთ პოლუსზე.

2. კუნძულები კრეტა და კი-პროსი. კრეტა ევროპის ეკუ-სვლის კონტინიტი — არის.

3. სარტანის ზღვა იგი ატ-ლანტის ოკეანეში მოქცეული.

4. ჩრდილოეთ პოლუსზე კარი მუღამ სამხრეთიდან ქრის.

5. შეუღლმტრნი დაფრიდა ჩრდილოეთ პოლუსზე. ანტარ-ქტიკის ცენტრში. სანტაო-როსო შეთანხმებით, ანტარქ-ტიკა სიგარქმედად არის და-ყოფილი და პოლუსზე ხუთი ქვეყნის საზღვარი ფხიზენაა ერთმანეთს.

გამოცანები

ფუტკარი, ალანეტა ვერვა, ტელეფონი, ხაჯანა, წამის, წუთის, საათის ისრები.

მამე დელაკრუა

„მარკოპოლო“ ცხენს კასპეზაში

მხატვარი ნოვატორი, ვინც შექმნა რაღაც სრულად ახალი, უჩვეულო და განუმეორებელი — ასეთია ივენი დელაკრუა, მეცხრამეტე საუკუნის საეროგანმრთლებელი — ფრანგი მხატვარი. რომლის მხრეისხავე ფერწერაში ფერობის ხელოვნებას რომანტიკის მისაჯარ ნაკვალავი გაუქმნა გაა.

დელაკრუა სულ მთლად „ხალგაზრდა იყო, რომელიც პარიზის სამხატვრო სალონში გამოფენილმა მისმა სიივლიშმა სურათმა „დაბნენ ნავსამ სსოფიალოების აღმართოვანება გამოჩენია და სახელი და დიდება მოუტანა ავტორს. თუმცა, მისმა თავისუფალმა და უჩვეულომ მხრეებში „კრიტიკოსის რისხვა გამოიწვია, ისინი ხოც შეჩვეული იყვნენ, რომ იმდროინდელი წახალისებელი მოგიონო აშბებს ასახავდნენ. სიყალბის, სიცოცხლის, მტრთაღი, გაცრეცილი ფერების ნაცვლად დელაკრუას სურათები სავსე იყო მშაფრთხი, დრამატული გრძნობებით, თავისუფალი, დაფიქრებული გეგმისტებით, და უკუდღევი გზა გამოსახული იყო ელვარად ფერებით: ასეთია მაგალითად მისი საქვეყნოდ ცნობილი ტილო „თავისუფლდება ბარიკადებზე“; რომელიც პარიზის კომუნის მგზნებარე ხახვებია აღბეჭდილი.

დელაკრუა ქალზე მრავალმხრივი მხატვარი იყო — იყო ქმნიდა წიგნის ილუსტრაციებს, მონუმენტურ მონატულობებს, პორტრეტებს, ნატურმორტებს, ბატალური სცენებს, მითოლოგიური, ისტორიული, რელიგიური სიუჟეტებს ვარდა ასახავდა თანამედროვე ცხოვრების მნიშვნელოვან და ტრაგიკულ მომენტებს.

დელაკრუს განაკუთრებით იზიდავდა უკიდურევი ეგზოტიკური, უჩვეულო, ულარულ-ფანტასტიკური, სწორედ ამიტომ განლაქვებდა ემოგზაურა აღმოსავლეთის ქვეყნებში და, შემდეგ, მთელი ცხოვრების მანძილზე ბატავდა კლასიციტული ფიგურების დალ განუმეორებელი ელვარე ფერებით გამოირჩეული სურათებს აღმოსავლური მოტივებზე. მარკოპოლო მთავარბოზისას მხატვარი საუფლად დაბატყვებია ამ ქვეყნის ანასოცამა სილამაზემ. აქუერი შობაბუთლებების ამსახველი ფანრული სურათებიდან ერთ-ერთი საუეთესოა „მარკოპოლო ცხენს კასპეზაში“, რომელიც ღვინაწაღის ერთბაეშია დატული. სურათის სიუჟეტი თითქოს ქალზე უჩვეული და ჩვეულებარბოია, მატარ მხახველს უწყლდე იპსრობს უცნაური მდელა.

ვარება, მშფოთარე განწოზა, რომლითაც ის სურათია გამსჭვალული.

მოქუფრული, ავდრის მომანწავებელი ცის ფონზე გამოსახა დელაკრუმ გაფრიალებული, თავისებურ სამოსში გახვეული, იარაღსახველი არაბი. სწრაფი მოძრაობით იგი უნაჯირს ადგამს ლამაზსა და ძლიერ ცხენს, ეტკობა, ჩქარობს, ზნას გაუღდებს ცხენის ფიგურაშიც ერთგვარი მოუსვენრობა და შფოთვა იგრძნობა ლამაზი თავი მას მკვეთრი მოძრაობით მიუტრიალებია პატრონისკენ. ხშირ ფაფარს ქარი უფრიალებს, ნატოფი სხეულის კუნთები დაძაბულია, ნათელია, რომ ცხენიც გრძნობს მოახლოებულ ავდარს. შორს მოჩანს მეორე ცხენისას ბურთული მოცული სილუეტი და ეს კიდევ უფრო ამძაფრებს სურათის საერთომდელვარე განწეობილობას.

დელაკრუს სურდა ამ სურათში გადმოეცა ადამიანისა და ბუნების, ადამიანისა და ცხოველთა საქაპროს ცოცხალი, განწეულილი ურთიერთდაქმნის, რომელიც ხალხმულია კომპოზიციაში გამეფებული უწყობილებით, ფუნჯის ფართო, ძლიერი, თავისუფალი მომანსებით მხატვარი საქაპოთ ფარავს სასურათო სიმბრტყეს და უტყის მას პაერთო, სიცოცხლით, სივრცით. სურათის ემოციურობის შექმნაში უფლდესი რომლი ენიებია ფერადგვან გალწაქვებას — მკვეთრი, მიღლდაჩე წითელი და თიერთი ლაქეში ძირითადი მწვანე, ნაცრისფერი და ლურჯი ფერების ფონზე განაკუთრებით შთამბეჭდვითა ასეთი კონტრასტი კიდევ უფრო აღრმავეებს დაძაბულობას, მოუსვენარი მოძრაობის განწეობილობას, რომლითაც გამსჭვალულია ადამიანისა და ცხენის ფიგურები, შორეული პერსპეკია და ღრუბლიანი ცა. დელაკრუა ბრწეინვადე, განწეობიბული კლორისტის ნიჭით იყო დაქლილდებული. ფერისაღმი განაკუთრებული სიყვარული და ინტერესი, ბუნებრივი „ფერის გრძნობა“ მან კიდევ უფრო გააღრმავეა საგანგებო ძიებებით ამ დარბში.

ივენი დელაკრუს ხელოვნებამ მიღიდარი და მტკიცე საფუძვლი შეუქმნა ფრანგული, და არა მარტო ფრანგული ფერწარის შემდეგომ განვითარებას, მთელი მსოფლიოს ხელოვნებას ნაწარბები ივენი დელაკრუს შემოქმედების შედეგებებს.

თავი ჯალაღანია ხელოვნებათმცოდნე.